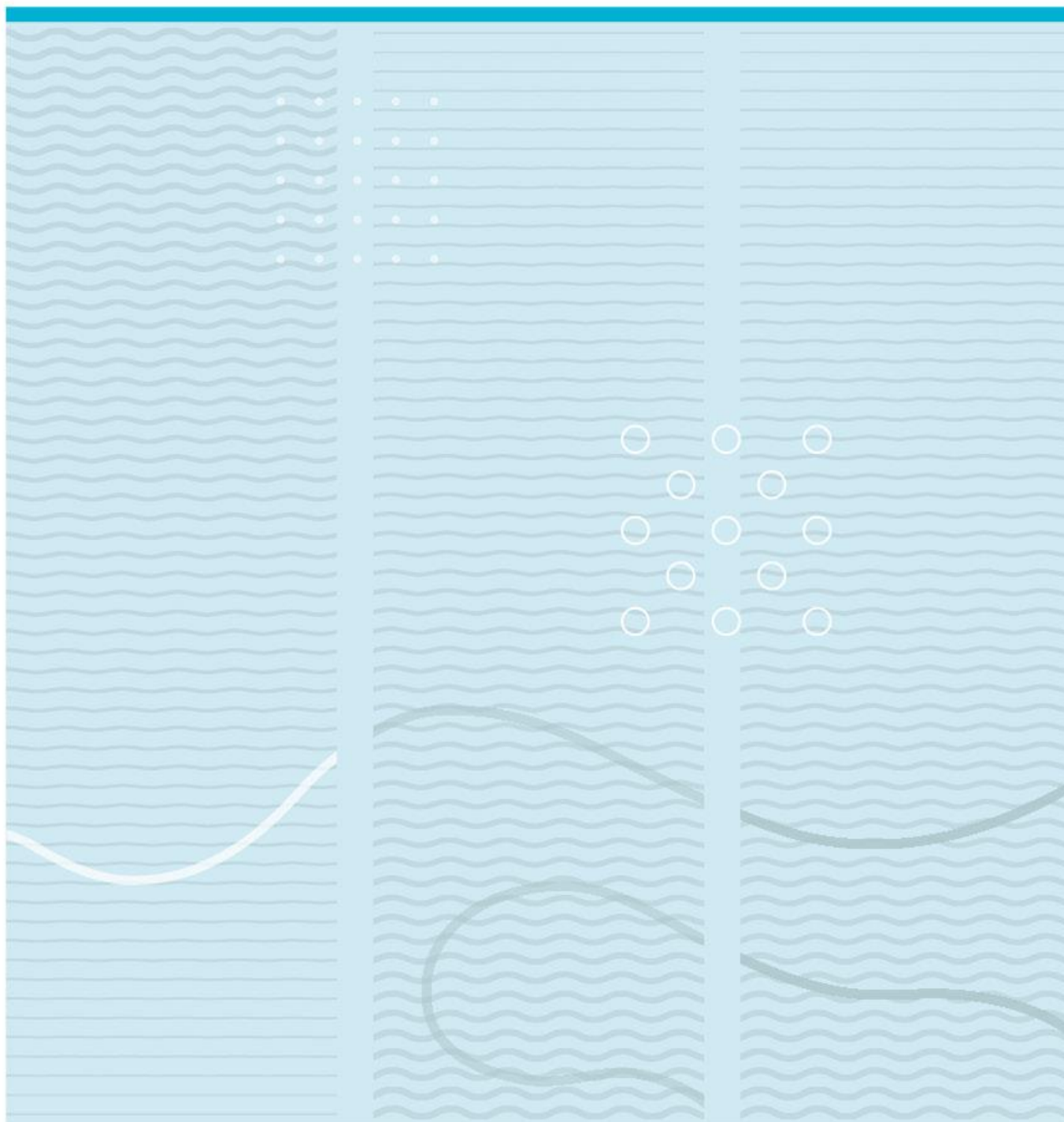

Mette Vogt Christensen

Komplicerende ledelse

- Affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis i dagtilbud

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for pedagogikk
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2022 Mette Vogt Christensen

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Tak

Hvad siger man til en masterstuderende,
der vil skrive en opgave om strengefigurer, computerprogrammer, regnbuer og træer?

Hvad siger man til en masterstuderende,
når hun gang på gang indser, at hun har taget munden alt for fuld?

Det ved mine vejledere heldigvis altid.

Tak for jeres vejledning, kritik, engagement, forståelse og viden.

Tak for jeres opbakning og tro på mig igennem dette masterprojekt.

Hvad siger man til sin mor, kone, søster, datter, kollega og veninde,
som taler om strengefigurer, computerprogrammer, regnbuer og træer?

Hvad siger man til sin mor, kone, søster, datter, kollega og veninde,
når hun gang på gang indser at hun har taget munden alt for fuld?

Det ved min familie, kollegaer og veninder heldigvis altid.

Tak for jeres opbakning, overbærenhed og kærlighed til mig igennem dette masterprojekt.

Takk USN for at dere tilbyr undervisere og undervisning, som inviterer til tenkning med kropp og følelser i en tid hvor barn oftere er datapunkter.

Takk for muligheten til å bli kjent med Norge og det norske språket.

Jeg vil savne undervisningen, min tilgang til bibliotekdatabasene og den fantastiske utsigten fra Campus Drammen.

Sammendrag

Denne masteropgave undersøger hvad mere og hvad andet, der potentielt kan træde frem, når beskrivelser af børn, skabt i samarbejde mellem pædagogisk personale og digitale værktøjer, opleves som affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis. Dette fører til en undersøgelse af, hvordan en ledelsesmæssig forankring i posthuman feminisme kan være med til at skabe grundlag for en mere omsorgsetisk praksis i dagtilbud. Jeg kalder en sådan ledelse for 'komplicerende ledelse'.

Min hovedinspiration er Donna Haraways (2016) begreb SF (science fiction, science fact, science fantasy, speculative feminism, speculative fabulation, string figures, so far) som både teoretisk forståelsesramme, metode og analyse.

Jeg tilbragte tre aftner sammen med tre personalegrupper fra samme dagtilbud og lyttede, følte, skrev og tegnede mens de dannede beskrivelser af børn i samarbejde med computerprogrammet TOPI (Rambøll, 2022). Med blyant og notesbog forsøgte jeg at følge deres beskrivelser af børn som strengefigurer (Haraway, 2016) sammenfiltret af direkte transskription, affekt, tanker, tegninger og meget andet.

Min forståelse af posthuman feminisme er inspireret af Rosi Braidottis (2022) tekster om anerkendelse af forskellighed gennem udfordring af universaliserende, standardiserede kategorier af, hvad det vil sige at være menneske samt ideen om objektiv viden. Posthuman feminisme søger at afdække situerede fortællinger af forskelle ved at give fortælleretten til dem som ellers ikke får stemme og derigennem synliggøre magtfulde strukturelle og socioøkonomiske kræfter. Målet er et kontinuerligt arbejde mod at fremme solidaritet og omsorg ved at udfolde alternative og transformative måder, hvorpå mennesker og verden kan tilblive.

Aktivering af potentialet i posthuman feminisme sker gennem tænkningen - at tænke tilstrækkeligt over de udfordringer og dilemma vi møder hver dag. For at kunne tænke tilstrækkeligt skal der være tid. I masteropgaven problematiserer jeg udfordringen i at tage sig tid til at tænke, lytte og respondere i et samfund, der hylder effektivitet og standardisering.

Med SF som inspiration er mine data creata (kreative data), min analyse er spekulativ og mine resultater er fabulerende.

Målet med masteropgaven er at anvende den inspiration og viden jeg har samlet gennem masterstudiet til at brolægge en lille del af hullet mellem posthuman feminisme og ledelse af dagtilbud.

Abstract

This master thesis investigates the possibilities of what more and what else may become visible if pedagogical documentation, produced in collaboration between ECEC staff and computer programs, is viewed as affective production and non-innocent care practices.

The above ties into a discussion of how ECEC leadership, anchored in posthuman feminism, could form the basis of a more just ethics of care in ECEC. I call such leadership 'trouble-ing leadership'. My main inspiration is Donna Haraway's (2016) concept SF (science fiction, science fact, science fantasy, speculative feminism, speculative fabulation, string figures, so far) as both a theoretical, methodological and analytical framework for my master thesis.

I spent three nights in the company of three employee groups from the same Danish daycare, listening, feeling, writing, and drawing my way through their descriptions of children as they collaborated with the computer program TOPI (Rambøll, 2022).

With a pen and notebook, I followed their descriptions as entangled string figures (Haraway, 2016) of transcripts, affect, thoughts, drawings etc.

My understanding of posthuman feminism is primarily inspired by Rosi Braidottis (2022) texts on affirmation of differences through challenging universalizing and standardized categories of what it means to be human and the idea of objective knowledge. Posthuman feminism seeks to put forward the idea of situated knowledge of difference, by giving voice to those otherwise kept from telling their story and through this, shedding light upon powerful structural and socioeconomic powers. The aim is an ongoing focus on enhancing solidarity and care by presenting alternative and transformative ways of human and worldly becoming.

The activation of posthuman feminist potential lies in thinking – thinking adequately upon the challenges and dilemma we face every day. To think adequately requires time and throughout this master thesis I emphasize the importance of taking time to think, listen and respond in a time that praises efficiency and uniformity.

With SF as a main frame my data are creata (data creations) my analysis is speculative, and my results are fabulations.

My goal is to use the inspiration and thinking collected through my master's program to bridge a bit of the gap between posthuman-feminism and leadership in ECEC.

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	8
1.1	Problemstilling.....	9
1.2	Opbygningen af masteropgaven	10
2	Litteraturgennemgang og eksisterende forskning.....	13
2.1	Digital pædagogisk dokumentation.....	14
2.2	Posthuman feministisk ledelse af dagtilbud	17
3	Trouble, fuss og andre komplicerende teorier	19
3.1	At tænke-med en prolifération af S'er og F'er	20
3.2	At tænke-med posthuman feminisme	21
3.3	At tænke-med bæreposefortællinger	23
3.4	At tænke-med affekt	24
3.4.1	Affekt som analyse	26
3.5	At tænke-med regnbueeffekten.....	27
3.6	At tænke-med ikke-uskyldig omsorgspraksis	28
4	Metodologi	30
4.1	Ontologi med tre vendinger	30
4.2	Ontologi + epistemologi	31
4.3	Ontologi + epistemologi + etik	32
4.4	Validitet?	33
4.4.1	Rhizomatisk validitet	34
4.4.2	Voluptuøs validitet/ situeret validitet.....	34
4.5	Metodologi som strengefigur.....	35
4.6	Metode.....	37
4.6.1	Creata: affektive data	38
4.7	Den ikke-uskyldige praksis i at skrive en masteropgave.....	40
5	Spekulativ analyse.....	41
5.1	På overfladen	41
5.2	Første sammenfiltrering: At indsætte mig selv.....	42
5.3	Anden sammenfiltrering: At få øje på knuderne	42
5.4	Tredje sammenfiltrering: Affekt.....	43
5.5	Fjerde sammenfiltrering: Ikke-uskyldig omsorgspraksis	44

5.6	Femte sammenfiltrering: Rytmer	45
5.7	Sjette sammenfiltrering: Slørede grænser	46
6	Fabulerende resultater	48
6.1	En omvendt bærepose	48
6.2	Trafiklys eller regnbue	51
7	Diskussion	53
7.1	Det forkerte udgangspunkt	54
7.2	Den forkerte optik	56
7.3	De forkerte ontologiske og epistemologiske antagelser	58
7.4	Posthuman feministisk ledelse	60
7.4.1	Mulighedsrum nummer I: Komplicer, komplicer, komplicer	61
7.4.2	Mulighedsrum nummer II: Omsorgsetik og ikke-uskyldig omsorgspraksis.....	62
7.4.3	Mulighedsrum nummer III: Fortæl, fortæl, fortæl	63
8	So Far	66
9	Referanser/litteraturliste.....	68

Forord

Hvad fik i ud af semesteret? Igen skulle vi evaluere vores udbytte, vores indsats og underviserens indsats det forgangne semester; på fem minutter. Tja, det havde været helt enormt spændende og lærerigt, men hvad tager jeg med mig? Jeg tænkte i 4,5 minut og skrev til sidst en linje. Jeg tror jeg skrev noget i retningen af: ”Dette semester har været som at få overleveret en kæmpe strengefigur fra dine hænder til mine- og nu skal jeg finde ud af, hvad jeg kan gøre med den”. Med afleveringen af den evaluering var mit masterprojekt startet. Jeg kunne og burde måske have tilføjet- ”og forsøge ikke at tabe den”, da en sådan strengefigur har vist sig at være langt svære at holde end jeg først antog.

Strengefiguren som jeg henviser til er Donna Haraways figur for, hvordan vi alle er vævet sammen i forbindelser med både mennesker, dyr og materialitet (Haraway, 2016, s. 2-3). Strengefiguren er billede på Haraways verdensforståelse og igennem den beskriver hun, hvordan væren, viden og etik hænger uløseligt sammen (Haraway, 2016, s. 3).

Semesteret havde været mit første møde med denne tænkning; men som jeg skrev i evalueringen accepterer jeg overleveringen af strengefiguren og responderer gennem denne masteropgave på Haraways kald; at turde forblive i og tænke fra de komplicerede sammenfiltringer og tage ansvar for det mønster og dermed den verden som strengefiguren skaber.

Masteropgaven er min ’becoming’ som posthuman feminist. Becoming, er et posthumant begreb, der beskriver hvordan alting, altid er under forandring (Jones, 2013, s. 293-294, Warfield, 2019, s.148) - og nu også min verdensforståelse og derigennem min forståelse af ledelse af dagtilbud, som er mit job ved siden af masterstudiet.

Jeg sætter min lid til, at min forståelse af den posthumane begrebsverden kan bære og springer ud som posthumanist i troen på, at posthuman feminisme kan besvare min masteropgaves spørgsmål.

Masteropgaven som du sidder med, er også en strengefigur; en kompleks, ikke-uskyldig og komplicerende spekulativ fabulering, der kan læses som science fiction, som science fact og som spekulativ feminisme. Opgaven trækker tråde og danner mønstre i et forsøg på at tage ansvar og foreslå en verden, hvor komplekse sager som pædagogik får lov til at være komplekse og hvor ledelse af pædagogik er, at tage ansvar for kompleksiteten ved at insistere på at være mere komplicerende.

Horsens, juni 2022

Mette Vogt Christensen

1 Indledning

”SPROG KOMMA FAMILIE PUNKTUM”. Sådan lød en beskrivelse af et barn i det dagtilbud jeg besøgte i forbindelse med denne masteropgave. Jeg var blevet nysgerrig på beskrivelser af børn, da jeg i min egen praksis oplever en ændring i, hvilke beskrivelser der vurderes som værende af høj kvalitet og hvilke der ikke gør, samt en ændring i hvem/ hvad der producerer beskrivelserne.

Metoden, personalegrupperne anvendte, var det digitale værktøj TOPI: Tidlig Opsporing og Indsats (Rambøll, 2022) og tidsrammen for hver aften var tre timer. Størrelsen på børnegruppen varierede; højeste antal var 40 børn.

Med masteropgaven forsøger jeg at sætte argumentet, at pædagogikken står i fare for at reduceres til et punkt, hvor det er forsimplet tilstrækkeligt til at blive opskaleret og gjort universelt.

Konsekvensen heraf kan være, at vi taber blikket for den forbundenhed og det etiske ansvar, som er iboende i posthumanismens ontologiske forståelse af altings væren (Haraway, 2016, s. 10-11).

Mit fokus er på ledelsens ansvar og jeg foreslår en række mulighedsrum for posthuman feministisk ledelse. Det feministiske skal forstås som et nysgerrigt, åbnende og kritisk blik, der forsøger at synliggøre forskelle, der bryder med de lineære, standardiserede antagelser og derigennem tilbyde andre mulige verdner og måder at være i verden på (Haraway, 2020, s. 17; Braidotti, 2022, s. 3).

Jeg forventer at kunne belyse, hvordan posthuman feministisk ledelse har et kæmpe potentiale for mere responsible og etiske måder, hvorpå pædagogikken kan engagere sig i og udvikle sig i denne komplekse verden.

Titlen til denne masteropgave ”Komplicerende ledelse- Affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis i dagtilbud” er valgt ud fra denne kombination af kompleksitet, affekt og etik med tanke på Haraways begreb ”Trouble” (Haraway, 2016). Haraway skriver, at vi lever i foruroligende (troubling) tider og for at kunne agere, respondere og gøre en forskel i denne verden, er det Haraways opfordring, at vi bevidst forbliver i denne ”trouble” og laver endnu mere ”trouble” ved at blive i/ blive til i kompleksiteten af forbundethed og sammenfiltrering (Haraway, 2016, s. 1-2). Ord som ”trouble” og ”komplicerende” er i mange forståelser negativt ladede og måske særligt i en tid hvor effekt og evidens vinder indpas i dagtilbudsområdet (Aabro, 2020; Aabro et al., 2017). For at kunne undersøge muligheden for at møde kompleksitet med komplicerende ledelse har jeg valgt en problemstilling for opgaven som jeg nu vil introducere.

1.1 Problemstilling

Posthuman tænkning beskæftiger sig med hvordan materialitet, sprog og alle slags kroppe- ikke kun de menneskelige, er agentiske (Reinertsen, 2019, s. 627). En sådan tænkning søger at producere nye tanker og forståelser af, hvad der er indenfor og udenfor menneskets kontrol- herunder også i profession og pædagogik. Det kræver alternative forståelser, teorier og metoder at belyse hvordan subjektivitet, objektivitet, tid, viden og relationer kan forstås- udenom antropocæne begrænsninger (Reinertsen, 2019, s. 627). Opgaven søger ikke ny viden og konklusioner, men tager sammenfiltringer, affekt og etik som udgangspunkt for at belyse kompleksiteten i den pædagogiske hverdag i daginstitutioner og søger dermed flere forståelser og nye åbninger. Jeg har sammenholdt dette teoretiske grundlag med min data og ønsker at forstå min data ud fra følgende problemstilling:

Hvad mere og hvad andet bliver synligt, når digitale beskrivelser af børn, forstås i et posthumant perspektiv med fokus på human/mere-end-human sammenfiltrering, affektiv produktion og ikke- uskyldig omsorgspraksis?

Som ramme for opgaven har jeg arbejdet med Haraways teori SF som både teori, metode og analyse (Haraway, 2016). SF giver mig en forståelse af, hvordan verden kan opleves som relationer i uløselig forbundethed og hvordan det er igennem denne forbundethed at ny viden og nye perspektiver kan findes og ligges til det eksisterende. Derfor har jeg formuleret næste del af problemstillingen som et underpunkt, der guider og fastholder min posthumane begrebsverden.

Hvilke reduktioner og kompleksiteter i pædagogikken kan træde frem når Haraways SF-begreb anvendes både teoretisk, metodologisk og analytisk til at belyse ovenstående problemstilling?

Andet underpunkt handler om opgavens bidrag til den eksisterende ledelsesforskning. Jeg håber, at jeg gennem opgavens diskussion kan påvise betydningen af at komplicere i stedet for at reducere pædagogikken og derigennem fremme etik og retfærdighed gennem, hvad jeg har valgt at kalde, komplicerede ledelse.

På hvilke måder kan en ledelsesmæssig forankring i posthuman feminisme fremme en mere omsorgsetisk praksis og derigennem tage etisk ansvar for det der produceres i dagtilbud.

I følgende afsnit gennemgår jeg opbygningen af min masteropgave for at vise hvordan jeg forsøger at svare på problemstillingen og de to underspørgsmål.

1.2 Opbygningen af masteropgaven

I forordet beskrev jeg, hvordan denne masteropgave er et forsøg på at dykke ned og udforske den posthumane begrebsverden og anvende den nysgerrighed og kreativitet, der er iboende i Haraways SF til at belyse min problemstilling. Når jeg skriver, at masteropgaven kan læses som en strengefigur, er det gennem bevidste valg om eksperimenterede tilgange til, hvad observation, data, analyse og resultater kan være, når det inspireres af SF som postkvalitativ ramme, samt eksperimenteren med, hvordan disse kan fremskrives i en masteropgave (Rhedding-Jones et al., 2014, s. 5-6).

Efter dette indledende kapitel følger kapitel 2, som indledes med en beskrivelse af min litteraturgennemgang. Derefter følger et kapitel i to spor, der gennemgår fund af relevant, eksisterende forskning og rapporter indenfor feministisk og posthuman dagtilbudsledelse og udvikling og implementering af digitale værktøjer til pædagogisk dokumentation i dagtilbud, der hjælper med at placere min masteropgave i en ramme af eksisterende forskning.

Kapitel tre giver en introduktion til min anvendte teori og indledes med min hovedteori SF (Haraway, 2016), der kort fortalt både er en figur, en metode og en proces for tænkning og generering af nye fortællinger om sammenhænge, forpligtigelser og retfærdighed gennem belysning af den kompleksitet, der forbinder alt humant og nonhumant. SF har været mit udgangspunkt for at tænke, indsamle og konstruere min opgave (Haraway, 2016, s. 3).

Dette fører over i en teoretisk afgrænsning af posthuman feminisme, hvor også begreberne antropocæn og plantageocæn præsenteres og videre i opgaven bruges generativt for at forstå reduktion i et større perspektiv og særligt kommer i spil i resultat- og diskussionsafsnittene (Braidotti, 2022; Davis et al., 2018; Haraway, 2016, s. 33; Mitman, 2019).

Næste teori der introduceres er 'bæreposeteorien', som jeg anvender i resultatfremskrivningen som beholder for mine fortællinger (Hohti, 2018; Hohti & Tammi, 2019; Le Guin, 2022; Moxnes, 2019; Moxnes & Osgood, 2019; Taylor et al., 2013). Bæreposeteorien beskriver, hvordan man fiktivt kan putte forskellige ideer/ objekter/ andet i samme bærepose og gennem deres nye møder/ sammenfiltringer skabe nye fortællinger.

Dernæst vender jeg mig mod affektbegrebet (Colmenares, 2021; Koivunen, 2010; Lenters, 2016; Navaro-Yasin, 2009) som en prækognitiv/ præemotionel påvirkning, der er afgørende for hvilke flows og dermed hvilke handlinger og produktioner, der bliver mulige og ikke-mulige. Til analyse af min data, inspireres jeg af affektanalyse, som fokuserer på hvordan affekt opstår og opretholdes gennem rytmer og den derved skabte synkronisering, men også hvordan forstyrrelser kan bryde eller ændre rytmen (Bösel, 2014). Dette kobles med teorien om strammende og løsnende affektive flows, hvorimellem påvirkningen skifter mellem stabilitet og forandring- som en forandring, der

bryder stabiliteten og stabilitet, der indrammer forandringen (Moe, 2018; Ringrose, 2011).

For at fokusere min teori på hvordan forskelle og forandring opstår, følger et afsnit om geometrisk optik og fysisk optik, der gennem refleksion og diffraktion påpeger afgørende forskelle i hvilken optik vi ser verden med (Barad, 2003; Moxnes og Osgood, 2018). Jeg anvender dette til at fremskrive en fortælling i mine fabulerende resultater, men også til at analysere og diskutere hvilken optik TOPI, personalet og jeg antager.

Slutteligt præsenteres teori om omsorg og etik under rammen af ikke-uskyldig omsorgspraksis (Puig de la Bellacasa, 2017). Ikke-uskyldig omsorgspraksis er teorien om at tænke omsorg gennem relationel forbundethed og dermed afvige fra at tænke omsorg som moral eller gennem tanker om 'at gøre det gode', som antyder til noget der tilføres udefra (Aslanian & Moxnes, 2020, s. 60). Ikke-uskyldige omsorgspraksisser er de handlinger, der opstår inde fra den forbundne omsorgsrelation og dermed de tilvalg, fravalg og forståelser, der handles igennem (Hohti og Tammi, 2019, s. 180). Jeg anvender begreberne centralt i masteropgaven, for at kunne diskutere forskellige perspektiver på omsorg og etik i min data og i anvendelsen af digitale værktøjer til beskrivelser af børn, men også til at beskrive denne opgave som ikke-uskyldig.

Næste kapitel er mit metodeafsnit, der præsenterer og argumenterer for mit videnskabsteoretiske udgangspunkt i en relationel ontologi, dernæst et afsnit om epistemologiske overvejelser omkring repræsentation og validitet i min opgave, dernæst metodologiske valg, fravalg, tilgange og udfordringer og slutteligt en gennemgang af metoden for dataindsamling samt dennes styrker og begrænsninger.

Efterfølgende kapitel er et analyseafsnit, kaldet spekulativ analyse. Denne form inspireres igen af Haraways strengefigur og af artikler, der anvender analyseformer inspireret heraf (Moxnes & Osgood, 2019, s. 2-3; Taylor et al., 2013). I afsnittet gennemgår jeg mit datamateriale som strengefigurer bla. gennem strenge af affektive påvirkninger, affektiv produktion, etik og rytmer (Bösel, 2014; Colmenares, 2021; Haraway, 2016; Lenters, 2016).

Analysen fører frem til resultatafsnittet, som jeg kalder fabulerende resultater. Det fabulerende henviser til afsnittets fortællende form; et valg taget for at forblive tro mod min opgaves onto-epistemologisk ståsted, hvorfra der ikke søges generaliserbar viden, men udelukkende situerede perspektiver, hvis formål er synliggørelse af forskellige perspektiver, der efterlader åbne ender til at tænke videre med (Moxnes & Osgood, 2019, s. 2). Derfor væves mine analyser ind i posedamefortællinger, der giver plads til sammensatte fortællinger og endnu ikke tænkte ideer, der måske kan tage dagtilbudspædagogikken mod mere komplekse, etiske og responsible steder. (Hohti, 2018; Hohti & Tammi, 2019; Moxnes, 2019; Moxnes & Osgood, 2019; Taylor, Blaise & Giugni, 2013).

Herefter følger diskussionsafsnittet, hvor jeg diskuterer hvordan forskellige udgangspunkter, optikker samt forskellige ontologiske og epistemologiske antagelser, fører til enten reduktion eller komplicering af pædagogikken.

Afslutningsvist diskuterer jeg tre mulighedsrum for et posthumant feministisk perspektiv på ledelse af dagtilbud gennem 1) kompleksitet, 2) etik og 3) fortællinger.

I det afsluttende kapitel præsenterer jeg min situerede ”So Far” afrunding og tanker om masteropgavens bidrag til nye forståelser og perspektiver på ledelse af dagtilbud. Men for at komme derhen må jeg starte fra start med at placere min masteropgave i en ramme af eksisterende forskning.

2 Litteraturgennemgang og eksisterende forskning

Som indledning til dette og efterfølgende kapitel, der indeholder introduktion og teoretisk gennemgang af opgavens kernebegreber, vil jeg dele mine tanker om indsamlingen, opbygningen og anvendelsen af min litteraturgennemgang.

Baggrunden for at lave en litteraturgennemgang, er for at danne mig overblik over, hvad der allerede er skrevet om emnet og se hvordan elementer fra min problemstilling er besvaret i andre sammenhænge. Dermed kan jeg finde litteratur som jeg kan støtte mig til i udformningen af min opgave, men også anvende det til at kunne påvise det vidensgab, som min opgave forsøger at udfylde en lille del af (Knopf, 2006, s. 131).

I forhold til delemnet ”digital pædagogisk dokumentation”, som præsenteres i kapitel to, har jeg været interesseret i at finde forskning og rapporter, der dels påviser udbredelsen og anvendelsen af digitale værktøjer til pædagogisk dokumentation og dels undersøger forholdet mellem pædagogisk personale og digitale værktøjer i en posthuman videnskabsteoretisk ramme. Jeg er nysgerrig på tidligere forsknings videnskabsteoretiske ståsteder og metoder for at se, hvordan emnet tidligere er belyst, hvilke fund de har gjort og hvordan min opgave dermed kan give flere perspektiver på emnet.

Det samme gør sig gældende for det andet emne i kapitel to, som er en præsentation af det, jeg har valgt at kalde posthuman feministisk ledelse i dagtilbud. Gennem litteraturgennemgang af forskning i dagtilbudsledelse og søgninger på feministiske og posthumane perspektiver på ledelse, søger jeg efter litteratur, der belyser, hvordan dagtilbudsledelse er undersøgt, gennem hvilken videnskabsteoretisk ramme og med hvilke metoder og fund; særligt for at danne basis for solid viden om mit emne, men også i håb om at finde forskning med et lignende fokus på posthumane og feministiske ståsteder, for at se hvordan de har grebet emnet an og hvad de fandt frem til.

Min metode til litteraturgennemgangen har været at starte med kendte artikler fra masterstudiet, som jeg vidste, jeg ville inkludere i min masteropgave. Fra disse har jeg været i referencelisterne og finde inspiration og ladet snebolden rulle fra artikel til referenceliste til artikel. Derudover har jeg læst relevante doktorafhandlinger og masteropgaver for at finde inspiration til litteratur.

Dernæst har jeg anvendt universitetets biblioteksdatabase og Google Scholar. Fra Google Scholar har jeg taget relevante artikel-titler med tilbage til universitetsbibliotekets søgemaskine og database for at få adgang til de fulde tekster.

Alle relevante artikler er gemt og dernæst grupperet i Excel efter tema med en kort beskrivelse af fund og metode.

I kommende afsnit præsenterer jeg fund fra litteraturgennemgangen ift. emnerne ’digital pædagogisk dokumentation’ og ’posthuman feministisk dagtilbudsledelse’.

2.1 Digital pædagogisk dokumentation

Dette afsnit indledes med en kort baggrund for at kontekstualisere indføring, anvendelse og udbredelse af digital pædagogisk dokumentation i Danmark.

Omkring årtusindeskiftet opstår en tiltagende politisk bevågenhed på dagtilbudsområdet, beskrevet som et ønske om, at dagtilbuddenes kvalitet skal øges gennem systematisering og målrettede indsatser (Aabro et al., 2017, s. 3-7; Aabro, 2020, s. 760).

I 2004 kommer den første læreplan; en lovmæssig ramme for, hvordan arbejdet med læring i danske dagtilbud skal sikre et generelt løft af den uddannelsesmæssige præstation (Aabro, 2020, s. 760; Dannesboe et al., 2021, s. 2). Læreplanen blev skærpet i 2018 (Børne- og Socialministeriet, 2018) med styrket fokus på læring, dokumentation og evaluering samt et yderligere fokus på at opspore børn i sårbare positioner (Aabro, 2020, s. 760).

Dokumentation og evaluering bliver dermed til lovkrav i dagtilbudsloven og gennem kravet om udformning af lokale læreplaner, som skal godkendes af kommunalbestyrelsen (Andersen et al., 2008; Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 48-51).

For at imødekomme dokumentations-, registreringskrav indkøbes en række kommercielle programmer som implementeres i dagtilbud med forventning om, at øget systematisering, registrering og dokumentation skaber de ønskede resultater (Aabro, 2020, s. 760; Aabro et al., 2017, s. 9; Andersen et al., 2008; Dannesboe, Westerling & Juhl, 2021, s. 2; Togsverd, 2015, s. 6;).

I min søgen efter hvad der allerede er skrevet om digital pædagogisk dokumentation, faldt jeg igen og igen over udfordringen i, at pædagogisk dokumentation anvendes som paraplybegreb for multimodale indgangsvinkler, anvendelser og forståelser. For eksempel står der i 'Den styrkede pædagogiske læreplan' (2018), som er den lovmæssige ramme om pædagogiske praksis i Danmark (Børne- og Socialministeriet, 2018) at der stilles krav til anvendelse af pædagogisk dokumentation, men ikke til hvilken. Dette skal besluttes af dagtilbudsledelsen ud fra kommunalbestyrelsen retningslinjer: "*Pædagogisk dokumentation vil kunne have mange forskellige former og kan fx bestå af en vifte af forskellige måder at beskrive børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse på. Det kan således være både praksisfortællinger, fotos, observationer, videooptagelser, screeninger, relationsskemaer, børneinterviews, tegninger mv. Den pædagogiske dokumentation vil skulle understøtte og kvalificere den efterfølgende faglige refleksion, som blandt andet skal ligge til grund for evalueringen*" (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 51). Jeg kunne derfor ikke altid adskille fund ift. om de henviste til digitale eller analoge dokumentationsformer.

I Helen Knaufs (2019) forskning, defineres pædagogisk dokumentation som: "*... the written, visual, and auditory recording of situations in early childhood centres. A broader understanding of this includes notes from observations and conversations, completed observation sheets, or other*

standardised methods of developmental diagnostics” (Knauf, 2019, s. 11). Jeg ønsker derfor at fremhæve, at jeg fremad i teksten kun refererer til digitale værktøjer.

Danmarks Evalueringsinstitut (Danmarks Evalueringsinstitut, 2016) har gennemført en undersøgelse af hvor mange og hvilke digitale koncepter danske dagtilbud anvender. Resultatet peger på, at der regelmæssigt anvendes mellem 2 og 20 digitale redskaber til vurdering, dokumentation og evaluering. Dog er der store forskelle mellem kommunerne ift. hvilke redskaber, der er obligatoriske og hvilke der er frivillige, samt om der arbejdes med hele eller delvise redskaber. Størstedelen af kommunerne fordeler sig på anvendelse af mellem fem og fjorten regelmæssigt anvendte redskaber. 'Hjernen og Hjertet', som 'TOPI' (den metode som arbejdes med under min dataindsamling) er en del af, anvendes i 50% af alle danske kommuner (Danmarks Evalueringsinstitut, 2016); dog skelnes der i opgørelsen ikke mellem hvilke dele af Hjernen og Hjertet der anvendes.

Hvis vi går fra det overordnede billede af indføringen, udbredelsen og anvendelsen af digitale værktøjer og videre ind i forskningen i digital pædagogisk dokumentation som omsorgsetik og som produktion, har jeg fundet frem til en lille mængde forskning på området, der anvendes videre frem i min opgave.

Ift etiske implikationer i arbejdet med pædagogisk dokumentation vil jeg pege på Anne-Li Lindgrens (2012) forskning om det pædagogiske personales tanker om de etiske aspekter ved anvendelsen af disse. Hun finder at personalet i hendes studie er optaget af etikken omkring den pædagogiske dokumentation, men bortforklarer det med deres ret til at observere barnet og behovet for at skabe dokumentation (Lindgren, 2012, s. 337). Hun understreger betydningen af yderligere diskussion af etikken i digital pædagogisk dokumentation med fokus på den rådende diskurs af pædagogisk dokumentation som værende uskyldig, neutral og objektiv (Lindgren, 2012, s. 338). Jeg ønsker at samle denne opfordring op og se på de etiske aspekter i en posthuman feministisk ramme, som jeg tænker kan tilbyde i anden forståelse af etikken som iboende og ikke-uskyldig. Karen Smith (2011) ser i hendes forskning på lignende etiske udfordringer ift. hvordan neoliberale ideer gør diskursen om barnet til potentiel ”asset” eller ”liability” (Smith, 2011, s. 24,35) og peger dermed på, hvordan økonomiske rationaler trumfer pædagogikken og gør bestemte børn til et aktiv og andre til en risiko, der skal indfanges (Smith, 2011, s. 35). Smith berører her børnesynet, der ændres i takt med at pædagogikken ændres og jeg ønsker at anvende dette i diskussionen af, hvordan jeg observerede at børnegrupper blev fordelt i røde, gule og grønne kategorier. Aabro, Larsen & Pedersen (2017) taler om 'legitimerende forklaringer', som de rationaler pædagogerne anvender til at legitimere, forklare og retfærdiggøre anvendelsen af værktøjerne

hvor igennem anvendelsen af værktøjet diskursivt hæftes sammen med den korrekte måde at være pædagog på (Aabro et al, 2017, s. 15).

Mari Pettersvold og Solveig Østrem (2013) anvender, i tråd med Aabro et. al, begrebet 'godhedsmagt' som betegnelse for argumenter for anvendelsen af kortlægning, der ukonkret peger mod det gode og dermed umuliggør modargumenter (Pettersvold og Østrem, 2013, s 25). Jeg anvender disse to begreber i diskussionen for at understrege deres udbredelse i og kobler dem med anden teori for at diskutere "det gode" som argument gennem posthuman feministisk etik.

I min søgen efter forskning, der har set på, hvad der produceres mellem digitale redskaber til dokumentation og pædagogiske personale har jeg valgt at præsentere følgende fund:

Zonka (2021) er optaget af, at vi ikke kan fange alt i den pædagogiske dokumentation og der derfor bagved ligger en ikke-uskyldig udvælgelse af, hvad der tages med i dokumentationen og hvad der ikke gør. Det betyder, at repræsentationen af helheden, som italesættes som formålet med dokumentation, er en illusion og at der igennem anvendelse af værktøjerne bevidst fabrikeres "pynt" (Zonka, 2021).

Alasuutari (2020) har betragtet den konceptuelt udformede "ECEC Plan" som en aktiv deltager på møder mellem pædagogisk personale og forældre. Alasuutari finder, at denne ECEC Plan har meget magt i rummet, set som dens indflydelse på, hvordan samtalen struktureres, hvad der tales om og hvad der ikke gør. "Going through the documents became the key institutional task of these discussions" (Alasuutari, 2020, s. 218). Jeg inspireres af denne forskning til at kigge nærmere ind i min data som affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis.

Hostyn, Mäkitalo, Hakari & Vandenbussche (2020) undersøger gennem samtaler med pædagogisk personale, hvad der produceres gennem pædagogisk dokumentation. I deres resultater viser de til, at personalet fortæller at pædagogisk dokumentation påvirker deres tanker om børn og fremhæver særligt muligheden for at følge facts og vækst. Dette fremhæves udelukkende positivt og jeg savner et mere kritisk blik på deres fund som jeg gerne vil diskutere senere i opgaven i lyset af posthuman etik og feministisk ledelse. "Pedagogical documentation is the educator's story of the child's development", skriver Hostyn, Mäkitalo, Hakari og Vandenbussche (2020) og fortsætter: "therefore, pedagogical documentation is an excellent method to monitor one's practice with children" (Hostyn et al., 2020, s. 402-403). Koblet med Zonkas (2021) og Alasuutaris (2020) fund ovenfor ønsker jeg at diskutere hvad/ hvem der producerer og produceres og hvorvidt dette er uskyldig praksis.

Før jeg overgår til teoriafsnittet, ønsker jeg at dele fund fra litteraturgennemgangen af den eksisterende forskning om posthuman og feministisk ledelse, som er det andet af masteropgavens kernebegreber.

2.2 Posthuman feministisk ledelse af dagtilbud

Min litteraturgennemgang af forskningen om ledelse af dagtilbud i en nordisk kontekst viser en særlig forskningsmæssig opmærksomhed på ledelsens form og indhold. Se for eksempel: Birkeland, Glosvik & Aasen, 2021; Heikka, Halttunen & Waniganayake, 2016; Hognestad, 2016 og Bøe, 2016.

Davis, Krieg & Smith (2015) problematiserer, at fokus på form og indhold ikke diskuteres i lyset af, hvad der kræves at ledelse i denne tid, hvor dagtilbudsområdet er i ændring, samt at det ikke i tilstrækkelig grad undersøges, hvilke tanker om ledelse, der ligger bag valg af form. (Davis et al., 2015, s. 132) Set i lyset af ovenstående afsnits fokus på hvad det neoliberale indtog har medført af grundlæggende ændringer på dagtilbudsområdet, forstår jeg godt denne problematisering. Davis, Krieg og Smith (2015) opfordrer til at reflektere over, hvad lederskab kan være uden om den tunge diskurs af vestlig viden om, hvad en leder er og skal være (Davis et al., 2015, s. 131). Denne opfordring følger min problemstilling for opgaven, da jeg ønsker at undersøge på hvilke måder en ledelsesmæssig forankring i posthuman feminisme kan fremme en mere omsorgsetisk praksis. Dermed taler jeg ikke ind i form og indhold, men ind i en ontologisk forankring, hvilket uddybes i metodeafsnittet.

Derfor ledte jeg efter litteratur, der kunne kvalificere min diskussion af, hvad posthuman feministisk ledelse kan være. Desværre fandt jeg ingen yderligere artikler, der omhandlede feministisk ledelse i dagtilbud i min litteraturgennemgang. Davis et al. (2015) påpeger også denne mangel på litteratur om 'early childhood educational leadership' influeret af feministiske perspektiver og argumenterer for: "a compelling need for more research into early childhood leadership using feminist theory for many traditional, male-dominated concepts of leadership, and leadership discourses do not recognize nor reflect the diverse and feminized context of ECE in Australia and internationally" (Davis et al., 2015, s. 135). Jeg har derfor ladet mig inspirere gennem forskning fra andre felter, hvori teorier om feministisk ledelse allerede er rodfæstede.

Clover, Etmanski & Reimer (2017) ser på feministisk ledelse som flydende og ikke definerbar. De kalder det feministiske ledelsesrum: "a space to question, challenge, disrupt, broaden, empower, and encourage more effective ways of engaging and learning in a deeply troubled world" (Clover et al., 2017, s. 22) og fortsætter: "Feminist leadership is a purposeful process of engaging a group around problematic forces to render them visible and bring about, as much as possible, their demise" (Clover et al., 2017, s. 22). Magt står centralt i deres forskning og feministisk ledelse beskrives som ledelse, hvor magtrelationer påvises, forstyrres og ændres. Feminist leadership

kommer til at handle om hvilke veje, der skal tages for at opnå retfærdige, responsible valg og handlinger (Clover et al., 2017, s. 28). Feminiske ledere beskrives som værende: "theoretically informed and place gender, social justice, and change at their core, thereby making waves aimed to disrupt the shoreline of the status quo" (Clover et al., 2017, s. 29). 'Making waves' læser jeg på same måde som jeg læser 'trouble' som er Haraways (2016) begreb for at bekæmpe reduceringer og bliver ved med at insistere på kompleksitet, hvilke har inspireret min opgavetitel.

Begge disse feministiske indgange til ledelse vægtlægger risiko og opgør med gældende diskurser. De ligger op til refleksion og nysgerrighed og til at tænke nyt for at opnå retfærdighed og ligeværdighed, hvilket jeg anvender i diskussionen af de tre mulighedsrum for posthuman feministisk ledelse i dagtilbud.

Som beskrevet ønsker jeg at koble feministiske og posthumane forståelser i ét ledelsesbegreb. For at finde mere eksperimenterende ledelsesforskning fra dagtilbudsverdenen har jeg søgt efter posthuman ledelse. Her finder jeg inspiration fra Nikki Fairchild (2018), der ser ledelse af ECEC som en Deleuze-Guattarisk assemblage, hvor entiteterne af leder, børn, politikker, neoliberale strategier og meget andet forbindes og påvirker/ påvirkes i intraaktion i assemblagen (Fairchild, 2018, s. 53) Fairchild skriver, at vi står ved et skifte:"... from societies of confinement to 'societies of control' med henvisning til den neoliberale magt, der former samfundet (Fairchild, 2018, s. 53). Ved at se ledelsesrummet som en assemblage, beskriver Fairchild de strammende og løsende flows, der udspiller sig som rummet, hvori stabilitet og fornyelse finder sted gennem gensidig påvirkning (Fairchild, 2018, s 57-58).

Merete Moe (2018) vil rekonceptualisere dagtilbudsledelse (ECEC leadership) gennem, nymaterielle og posthumane teorier. Moe skriver:" Leadership is constantly becoming; it can never be fixed" (Moe, 2018, s. 659). Det handler for Moe om at tænke anderledes og bryde med vaner gennem åbenhed og undren.

Fra Fairchild og Moe inspireres jeg til at analysere data og diskutere fund som affekt skabt gennem forståelsen af, at flows, rum og ledelse kan være striated/ strammende og smooth/ løsende.

I næste kapitel går jeg videre ind i det teoretiske grundlag for min masteropgave og præsenterer og redegør for den teori jeg har valgt til at understøtte, udvide og diskutere mine præsenterede hovedemner: digitale værktøjer til pædagogisk dokumentation og posthuman feministisk ledelse.

3 Trouble, fuss og andre komplicerende teorier

Som beskrevet i kapitlet ovenfor, ligger posthumane og feministiske ledelsesperspektiver op til opgør med uretfærdighed og ulighed, i håb om at kunne producere nye fortællinger om ledelse som tager etisk ansvar og dermed vise til andre muligheder end dem, vi kan tænke nu. For at klare denne opgave skal vi kunne tænke-med andre og andet (Haraway, 2016, s. 39). Haraway anvender bindestregen mellem 'tænke' og 'med' i forståelsen af, at ingen tænker selv. Tænkningen er en stafet, der rækkes frem og tilbage og Haraway understreger vigtigheden i overvejelsen af, hvem og hvad man vælger at tænke-med (Haraway, 2016, s. 12). I følgende afsnit præsenterer jeg de teoretikere, jeg har valgt at tænke-med.

Som indgang til mit teoriafsnit inspireres jeg af sætningen: "Women who make a fuss", som er titlen til Isabelle Stengers og Vinciane Desprets bog, der udkom i 2014 (Stengers & Despret, 2014). Bogen handler om kvinders tankers plads, særligt i academia, men også generelt i samfundet, og deres muligheder til at 'råbe op' om (make a fuss) uretfærdighed, ondskab og arrogance (Stengers & Despret, 2014). Komplicerende ledelse, som er en del af titlen på denne masteropgave, handler på lige vis om at lave "fuss" omkring min forståelse af, at dagtilbudspædagogik går mod reducerende universalisering og masteropgaven igennem, og dermed også i følgende teoriafsnit, inspireres jeg af teoretikere, der komplicerer gennem nye perspektiver og fortællinger om bl.a. ulighed, retfærdighed, forskelle, sammenfiltringer og koblinger.

Donna Haraway henviser til Stengers og Despret i "Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene (2016) med citatet: "Think we must. We must think" (Haraway, 2016, s. 30). Haraway kobler dette sammen med strengefiguren: "Whether we asked for it or not, the pattern is in our hands. The answer to the trust of the held-out hand: Think we must" (Haraway, 2016, s. 34) og fortsætter: "we *must* chance the story; the story *must* change" (Haraway, 2016, s. 40). Haraway tænker-med Stengers og Despret og formulerer: "It matters what matters we use to think other matters with; it matters what stories we tell to tell other stories with; it matters what knots knot knots, what thoughts think thoughts, what descriptions describe descriptions, what ties tie ties. It matters what stories make worlds, what worlds make stories." (Haraway, 2016, s. 12)

Teoriafsnittet handler dermed om, hvem jeg vælger at tænke-med og danne fortællinger med. Dette indledes naturligvis med Donna Haraways SF.

3.1 At tænke-med en prolifération af S'er og F'er

Min masteropgave bygger på Donna Haraways begreb, SF, som både figur, kvalitativ forskningsmetodologi, som teori og som etico-onto-epistemologisk ramme for opgaven.

SF er strengefigurer, science fiction, spekulativ feminisme, science fantasy, spekulative fabuleringer, science facts og 'so far'- en opfordring til åbne ender og plads til flere fortællinger. (Haraway, 2016, s. 2). Jeg kommer omkring de fleste SF'er i masteropgaven, men dvæler mest ved strengefigurer, spekulative fabuleringer og spekulativ feminisme.

Masteropgaven er også selv en strengefigur, der trækker tråde, binder knuder, forbinder og skaber mønstre, hvorigennem der skabes nye fortællinger og foreslås nye, mulige perspektiver. Dinah Eastop (2014) skriver i hendes artikel om strengefiguren, at man ikke kan se på et produkt uden at se det som sammenfiltret med den, der har udfærdiget det (Eastop, 2014, s. 221-222). Denne opgave er mit produkt; en sammenfiltrering af bl.a. kropslige erfaringer, teori, metode og fakta og fiktion. Den er situeret gennem mig ved køkkenbordet med bunker af artikler, computerledninger, skærme og bøger omkring mig og en hund på mine fødder; på min arbejdsplads med kollegaer, afbrydelser og inspiration og på dataindsamling i et dagtilbud med sommerfugle i maven blandt fremmede mennesker i nye lokaler.

Haraway beskriver SF som en trefoldig figur, der for det første beskriver SF som metode til at følge begivenheder og praksisser, som tråde gennem tætte vævninger for at finde spor og mønstre og se efter humane og nonhumane uretfærdigheder (Haraway, 2016, s. 3).

For det andet beskrives SF som det faktiske mønster, der kræver et respons. Her tænkes SF som en strengefigur, hvor ansvaret for figuren tilfalder den, som holder den (Haraway, 2016, s. 3). Dette hænger sammen med forståelsen af etik som respons igennem de sammenfiltreringer som SF repræsenterer og ikke som den traditionelle normative etik. Etikken er forståelsen for det situerede perspektiv på den intra-aktive relation og Haraways begreb kin-ship, der kan beskrives som en posthuman forståelse af, hvem man er ansvarlig for (Haraway, 2016, s. 2; Engelman, 2019, s. 504). I SF er mennesket ikke i centrum af figuren; ontologien er flad. Mennesket er en aktør ligesom alt andet ikke-humant og mere-end-humant (Engelman, 2019, s. 507-508).

Den tredje og sidste forståelse af SF er som proces, som selve handlingen i at skabe strengefiguren ved at modtage, afgive, samle tråde op og tabe dem, at skabe nye mønstre og i forståelsen af, at blive sammen med strengefiguren (Haraway, 2016, s. 3, 10).

Fælles for de tre ovenstående beskrivelser af SF er, at SF er en model for tænkning som metode, som etisk ansvar og som proces (Engelman, 2019, s. 507), hvor tænkningen og forståelsen ikke placeres ved individet, men i forbundetheden, i intra-aktionen, i agentskabet og i responset (Engelman, 2019, s. 509).

SF knyttes til fortællingen gennem dens prolifering til spekulativ fabulering, science fiction, spekulativ feminisme, science fantasy og science fact. Fortællingerne, der baseres på SF, har til formål at belyse uløselige sammenhænge og sammenfiltringer, der viser, at intet er, uden sammenhæng til alt andet. Dette er trådene i fortællingerne (Haraway, 2016, s. 10).

Som teori og metode kan SF anvendes til analysere og genlæse hverdagslivet og derigennem se, hvad mere og hvad andet der bliver synligt, når man går fra det overordnende billede helt ned i en enkelt tråd og ser alt det, den er sammenfiltret med og dermed opdage nye dele af, hvad figuren er skabt og skabes af (Engelman, 2019), hvilket er den form jeg har valgt til min analyse.

Haraway (2018) beskriver, hvordan fortællingerne skal formes blandt og sammen med dem, der bærer konsekvenserne for de reducerende og fordømmende fortællinger, der dominerer om dem (Haraway, 2018). Haraway skriver "...we need stories (and theories) that are just big enough to gather up all the complexities and keep the edges open and greedy for surprising new and old connections" (Haraway, 2016, s. 101), hvorfra mit resultatafsnit opstår.

Til at arbejde med SF som teori og metode har jeg ladet mig inspirere af Sarah E. Truman (2018), der anvender SF som spekulativ fabulering og situeret feminisme til at diskutere nye åbninger og muligheder for fremtiden gennem feministisk situeret etik (Truman, 2018, s. 32). Truman beskriver, hvordan fortællinger kan styrke dominerende narrativer, men også har et kæmpe potentiale til at nedbryde magtstrukturer ved at åbne for nye forståelse og tanker (Truman, 2018, s. 40)

Som Haraway (2016) arbejder Truman med samme forståelse og bevidsthed om fortællingens magt. Én dominerende fortælling kan skabe ulighed og uretfærdighed gennem sin reducerede forenkling, men mange fortællinger giver mange perspektiver og bliver ved med at komplicere og umuliggøre, at der kun kan være en fortælling (Truman, 2018, s. 40). Det feministiske perspektiv på magten i polyvokale fortællinger tages op igennem Braidotti posthumane feminisme i næste afsnit.

3.2 At tænke-med posthuman feminisme

Posthuman feminisme er Rosi Braidottis begreb for, hvad hun kalder, en nødvendig sammenfiltrering mellem posthumane og feministiske perspektiver (Braidotti, 2022, s. 2).

Jeg låner posthuman feminisme til at teoretisere over mit ledelsesbegreb, komplicerende ledelse, der rummer en bevidsthed om en mere end human sammenfiltrering, koblet til Donna Haraways SF, men som derudover også rummer et ledelsesperspektiv, der kontinuerligt arbejder mod lighed og retfærdighed (Braidotti, 2022, s. 2-3; Clover et al., 2017, s. 28; Rao & Kelleher, 2000, s. 76).

Jeg vil gennem min data argumentere for, at beskrivelser af børn ikke nødvendigvis fremstår som retfærdige og påpege den ulighed beskrivelserne bygger på, som argument for at tilbyde et mulighedsrum for posthuman, feministiske ledelse gennem fortællinger i stedet for beskrivelser. Posthuman feminisme beskæftiger sig med, hvad det vil sige at være menneske i en tid hvor man ikke længere kan argumentere for, at mennesket er en universel og neutral entitet (Braidotti, 2022, s. 4), eller som Haraway skriver: ”*What happens when human exceptionalism and bounded individualism, those old saws of Western philosophy and political economics, become unthinkable in the best of sciences, whether natural or social? Seriously unthinkable- not available to think with*” (Haraway, 2016, s. 30). Dette bliver også et pædagogisk spørgsmål; for hvor står pædagogikken uden universelle repræsentationer, human exceptionisme og individualitet? For min opgave betyder det en problematisering af repræsentationslogikken i digitale værktøjer, der baserer sig på ideen om det afgrænsede, faste individ. Human exceptionisme og individualisme linkes af Haraway og Braidotti til oplysningstidens tænkning og de konsekvenser dette har haft for sensitiviteten overfor kropslig viden gennem adskillelse af ’body and mind’ (Braidotti & Hlavajova, s. 139) og fremkomsten af ’the Man of Reason’ (Braidotti & Hjalvalova, s. 348), hvis tænkning har haft enorme konsekvenser for verden i den tidsalder, der kaldes antropocæn (Braidotti, 2022, s. 3-4).

Det antropocæne er en tværvideenskabelig betegnelse for den nuværende tidsepoke præget af menneskets overmagt over naturen og den ubalance som dette magtforhold har medført (Haraway et al., 2016). Det er en tid præget af sociale, miljømæssige og teknologiske forandringer, der stiller nye krav til tænkningen over, hvad mennesket må blive, for at tage ansvar og skabe andre mulige verdener (Braidotti, 2022, s. 3-4; Davis et al., 2018, s. 4; Haraway, 2016, s. 33, Mitman, 2019, s. 3). Ved at problematisere det antropocæne, udfordres tankegange og beslutningsprocesser bag, den hvide mands centrumposition i verden, hvilket kobles til social ulighed og ensporede tankebaner, der overser de situerede positioner og perspektiver (Mitman, 2019, s. 3) som den posthumane feminisme søger at få frem. Formålet med at påpege og udfordre det antropocæne er muligheden for at komme videre fra det: ”all-too-human image of a single time, single market, and single polity” (Wallin, 2017, s. 1101), og hvis jeg må tilføje “single story” og i stedet bevidst komplicere og gå bort fra fortællinger som lover at rumme det hele (Haraway, Ishikawa, Gilbert, Olwig, Tsing & Bubandt, 2016, s. 561).

Haraway og Tsing (Mitman, 2019, s. 5) foreslår plantageocæn som alternativ betegnelse for det antropocæne. For dem handler at tænke med plantagen om, at se den radikale simplificering, udnyttelse, fremdrift for økonomisk vinding og umuligheden ved samtidigt at tænke med omsorg som et system der kommer til udtryk, ikke bare i plantagen, men i måden samfundet indrettes på

(Mitman, 2019, s. 5-6). Jeg drages af at tænke med det plantageocæne i mit resultattafsnit og lade plantagetænkningen møde TOBI (det digitale værktøj fra min dataindsamling) i en sammenfiltret fortælling om simplificering, reduktion og omsorg.

En klar opfordring fra Braidotti er, at: ”we’-are-not-one-and-the-same-but-we-differ” (Braidotti, 2022, s. 8) hvilket skal læses som en opfordring til ikke at erstatte den antropocæne, universelle hvide mands centrumposition i verden med et feministisk ’we’. Vi skal blive ved med at insistere på forskelle som udgangspunkt for al forståelse (Braidotti, 2022, s. 8), hvilket også bør træde frem i pædagogiske arbejder, hvorfra min fabulerende fortælling om trafiklys eller regnbue opstår.

Når jeg i løbet af denne opgave taler om reduktion og universalisering af pædagogikken som en risiko ved den nuværende udvikling (Aabro et al., 2017, s. 3-7; Aabro, 2020, s. 760), er det bl.a. med dette ’we’ jeg tænker. Et uniformt ’we’ kan føre kun til en type beskrivelser og jeg ønsker ikke at erstatte én type beskrivelser med en anden. Det feministiske mål vil altid være at udfordre det dominerende (Clover et al., 2017, s. 28-29) og ift. til mit ledelsesbegreb ’komplicerende ledelse’ ønsker jeg heller ikke at en ledelsesstil ikke erstatte en anden. Vi bør hellere som Davis et al. (2015) tilbyde ”a thousand tiny’ leaderships” (Davis et al., 2015, s. 138).

Braidotti kalder posthuman feminisme en transformativ kræft mod ’other ways of becoming human and posthuman for anybody’ (Braidotti, 2022, s. 236) som skabes gennem feministisk vidensproduktion, kritik og kreativitet (Braidotti, 2022, s. 236).

Donna Haraways begreb SF er en ramme for netop feministisk vidensproduktion, kritik og kreativitet. Haraway arbejder med fantasifulde og spekulative fortællinger som ’thinking-aids’ mod stadig flere forståelser af sammenhænge og kompleksitet (Braidotti, 2022, s. 213). Denne kobling til fortællinger foldes ud i næste afsnit, hvori teorien om bæreposen præsenteres.

3.3 At tænke-med bæreposfortællinger

Jeg havde brug for en ramme omkring min masteropgave som kunne holde mig væk fra at være for fokuseret på de store nationale linjer i dagtilbudspædagogikken, som allerede er velbeskrevne, men hellere lede mig mod at åbne min forståelse op og opdage nye perspektiver på, hvad der produceres når pædagogisk personale samarbejder/ sammenfiltres med digitale værktøjer i udarbejdelsen af beskrivelser af børn.

Målet var at se personalet, rummet og computeren som forbindelser, påvirkninger og produktion. Derfor fokuserede jeg i stedet på små øjeblikke af tale, bevægelser og tanker og forsøger igennem min bearbejdning af denne data, at samle disse små øjeblikke med andre små øjeblikke, med tanker,

med teori og meget andet for at kunne skifte perspektiv gennem generativ tænkning; Haraways tænke-med.

For at klare dette fokus havde jeg brug for at samle alle mine tanker og generative materiale i en beholder, som på en gang kunne holde dem fast for mig og samtidig blande/ ryste/ mixe dem sammen på nye måder.

Jeg valgte at ”bag lady storytelling” som jeg oversætter til bæreposefortællinger, skulle fungere som beholder for alle mine løse dele (Hohti, 2018).

Haraways bæreposefortællinger (Haraway, 2016, s. 39) er en udvidelse af Ursula Le Guins ”Bærepose-teori” (Le Guin, 2022). Det er en narrativ metode til at skabe fortællinger, der belyser forbindelser, sammenfiltringer og forskelle. Bæreposefortællinger har ingen begyndelser eller slutninger og de har ingen helte; men de har fortsættelser, forstyrrelser og reformuleringer (Hohti, 2018; Moxnes, 2019, s. 249; Taylor et al., 2013, s. 49).

Bæreposens porøsitet giver mulighed for at analysere udenom binære opstillinger, hvilket jeg har brug for i min opgave, for at komme videre fra og væk fra tanker om, hvad der er god-dårlig pædagogik/ digitale redskaber/ personale osv. og i stedet se på, hvad der opstår og produceres i forbindelser/ sammenfiltrering (Hohti & Tammi, 2019s. 182). At se på hvad der produceres, er at få øje på hvilke mulige verdner, der skabes og tage etisk ansvar for det Haraway (2016) kalder worlding- en aktiv, performativ skabelse af den verden som vi tilbliver sammen med (Palmer & Hunter, 2018).

Som feministisk tilgang er bærepose-teorien virksom ved dens insisteren på at finde forskelle, der hjælper os til at tænke anderledes (Moxnes, 2019, s. 249). Bæreposen, der lader alt sammenfiltre virker ved, at selv de mindste genstande får plads og forstørres (Moxnes, 2019, s. 249). For min data betyder det, at bevægelser, ord, tavshed, tastaturets klik, urets visere og andet, der ellers ikke ville regnes for data, kan få stor betydning; og som jeg vil præsentere i næste afsnit påvirker det hvad data kan være, hvis vi flytter udgangspunktet for at indsamle data fra det kognitive til det præ-kognitive og forstår data som affekt.

3.4 At tænke-med affekt

Affektbegrebet kom ind i min opgave lidt på bagkant, da jeg havde udfordringer med at begribe hvad min data var, og hvordan jeg kunne analysere og trække fund frem. Da jeg kørte afsted med notesbog og blyant mod lokationen for min dataindsamling, var det for at se efter mønstre i personalets beskrivelser af børn, men jeg følte hurtigt at der var noget mere på spil. Dette ’mere’ oplevede jeg som en påvirkning af, hvad der var muligt for pædagogerne at gøre/ producere. Det

gik op for mig, at personalet ikke var de eneste aktører i rummet og at personalet dermed blev decentrerede i deres beskriver-position.

Jeg måtte finde en vej væk fra at reducere mine oplevelser til god/ dårlig pædagogik og åbne op for, hvad der egentligt skete i rummet og hvilke muligheder det gav for nye forståelser. For at kunne fortælle den fortælling havde jeg brug for affektbegrebet.

Som fænomen beskrives affekt som kroppens passage fra en tilstand til en anden; noget der opstår autonomt og før-bevidst gennem påvirkning (Koivunen, 2010, s. 17). Colmenares (2021) beskriver affekt som: ”qualitatively distinct from emotion or feeling; it views affect as a ‘force,’ ‘capacity,’ or ‘intensity’ that can change or affect what a body can do” (Colmenares, 2021, s. 378). Dette markerer et skifte fra ideen om, hvad noget er, til fokus på, hvad noget kan producere.

Affekt placeres i det sociale, ikke i det subjektive gennem forståelsen af altings forbundethed og gensidige påvirkning- herunder også materiel/ nonhuman påvirkning (Koivunen, 2010, s. 18).

Navaro-Yasin (2009) beskriver at affekt er ’becoming’, en konstant forandring eller skabelse, som går gennem kroppe og skaber en kropslig reaktion uden nødvendigvis selv at komme fra menneskelige kroppe. Et rum eller et objekt kan for eksempel også skabe en kropslig affekt (Navaro-Yasin, 2009).

Affektbegrebet som præsenteres her, går gennem opgaven som epistemologisk og metodologisk inspiration til kropslig, sensorisk viden og handling og i min forståelse af, hvad data kan være som kropslige prækognitive reaktioner sat i sammenhæng med politiske, teknologiske, materielle og humane påvirkninger (Lilleström & Paasonen, 2010, s. 1).

Affekt forbinder sig til et affektivt videnskabsteoretisk skifte mod: ”Sensational pedagogies”—pedagogies that “understand human beings as embodied—as moving, sensing, acting agents in the world” (Lenters, 2016, s. 266). I denne forståelse vægtlægges det kropslige over det rationelle og sansningen over tanken. Teorier der arbejder med affekt er interessante for denne masteropgave, gennem deres inspirationen til at se på beskrivelser af børn gennem krop, sanser og påvirkninger og ikke kun som tekst/ ord (Ringrose, 2011, s. 598).

Affekt åbner for at analysere og diskutere magtstrukturer og påvirkninger som: ”affect itself, which can shift and move bodies in willful and unwillful ways” (Colmenares, 2021, s. 388) i kontekster, hvor disse ellers ikke er synlige- som i denne opgaves fokus på pædagogisk personales udformning af beskrivelse af børn, hvor neoliberale, politiske diskurser og digitale værktøjer påvirker affektivt. Formålet med masteropgaven er at påvise behov for posthuman feministisk ledelse i dagtilbud, gennem påpegning af magtfulde strukturer og bekæmpelse af ulighed og uretfærdighed.

Opmærksomhed på affekt kan være en indgang til dette. Denne indgang til analyse af affekt præsenteres i følgende afsnit.

3.4.1 Affekt som analyse

I analyseafsnittet inspireres jeg af affektanalysens tanker om affektsynkronisation og rytmeanalyse (Bösel, 2014, s. 102). Udgangspunktet er, at medier og teknologier arbejder gennem påvirkning og styring af affekt mod en fælles rytme, som kan spores i denne analyseform (Bösel, 2014, s. 102).

Ud over at være en teoretisering af affekt bliver dette også en magtanalyse af, hvordan grupper kan påvirkes politisk, økonomisk og teknologisk (Bösel, 2014, s. 87).

Affektsynkronisering skal forstås som koblinger af lignende affekter, der tilsammen skaber basis for oplevelsen af fælles følelser. Dette kan være et interessant udgangspunkt for at diskutere legitimerende forklaringer (Aabro, Larsen & Pedersen, 2017) og godhedsargumenter (Pettersvold & Østrem, 2013)

Bösel argumenterer for muligheden og nødvendigheden i, at kunne tage afstand til påvirkningen af den fælles affektive rytme og bevidst modarbejde den indefra som en arytmiisk forstyrrelse (s. 99) og jeg bliver nysgerrig på hvordan min data indfanger små øjeblikke af forstyrrelser, hvilket jeg udfolder i analysedelen.

Bösel beskriver det som et filosofisk ærinde at være i stand til at observere en affektiv rytmiisk påvirkning mens man selv er i den, men samtidig være i stand til at påpege og give modstand til den gennem optræning af delvis immunitet (Bösel, 2014. 100), hvilket stiller krav til min rolle ift. at forblive opmærksom på mine rytmer og genlæse min data efter tegn på, hvordan jeg påvirker og påvirkes.

Udfordringen med synkronisering af affekt er, at det påvirker refleksion og tænkning i forhold til, hvad der ligger i for- og baggrund og dermed hvad der tænkes med. Indledningen til dette teoriafsnit er gennem tænkningen og Haraways opfordring til ”: Think we must- we must think” og dermed at være meget opmærksomme på, hvad vi påvirkes til at tænke-med.

Jeg kobler denne analyse til beskrivelsen af hvordan affekt kan være smooth/ løsnende og striated/ strammende og eksemplificerer gennem data, hvad der kan være affektivt på spil i rummet hvor jeg samler data (Fairchild, 2018; Moe, 2018; Ringrose, 2011).

For at blive opmærksomme på affekt, forskelle, forandringer og agens kræver det et optisk skifte fra refleksionens fikserede eksternalitet til diffraktionens slørende indeterminisme, som præsenteres herunder.

3.5 At tænke-med regnbueeffekten

I posthuman teori udfordres refleksionens dominans gennem perspektiver, der i stedet anvender diffraktion, som metode til at udforske og udvide, hvad der er muligt at se (Moxnes & Osgood, 2018, s. 297).

De to optiske fænomener og deres koblinger til tankemønstre præsenteres her, for at kunne anvendes i analyse-, resultat- og diskussionsafsnittene (Barad, 2003, s. 803; Barad, 2007, s. 80).

Geometrisk optik og dermed refleksion kritiseres for at kaste samme billede frem og tilbage mellem to spejlende overflader. Intet nyt produceres og dette kobles til, at refleksion ikke skaber ny viden men derimod mere handler om at identificere god praksis og reproducere mere af det samme (Barad, 2003, s. 803; Moxnes og Osgood, 2018, s. 299).

Fysisk optik og dermed diffraktion beskrives derimod, som det der sker når (lyd-, lys-) bølger brydes, bøjes eller spredes eller når lys rammer et prisme og ændrer sig fra at fremstå som hvidt lys og i stedet fremstår i multiple farver (Moxnes & Osgood, 2018, s. 299). Fysisk optik bryder dermed overflader og påviser sammenhænge mellem det, der i geometrisk optik fremstår som adskilte enheder og påviser forskelle og påviser hvordan grænserne mellem entiteter er slørede (Barad, 2003, s. 802-803).

At tænke med diffraktion er at decentrere mennesket og i stedet rette opmærksomheden mod hvordan følelser, affekt, materialitet og rum er sammenfiltrede og mod hvad de sammen producerer (Moxnes & Osgood, 2018, s. 299).

Regnbueeffekten er den, der opstår som den synlige effekt af diffraktion. Vi kender det fra regnbueskæret på en cd i sollyset, eller regnbueskæret på sæbeboblens overflade (Barad, 2007, s. 80) Det er solens hvide lys, der brydes i et spektrum af farver og påviser hvad lyset består af i den rigtige vinkel mellem lyset, brydningen og øjet og jeg tager dette som indgang til fortællingen om trafiklys eller regnbue i mit resultatafsnit.

Det som jeg gerne vil forsøge at trække særligt frem fra diffraktionstænkningen er forståelsen af, hvordan det man observerer på ikke er fikseret og kan holdes fast, men i stedet er i konstant forandring. Superposition er beskrivelsen af, hvordan bølger kan være i flere positioner på en gang. Ikke både her og der, men her-der. Bindestregen symboliserer for Barad en faktuel umulighed ved at beskrive positionen. Umuligheden kalder Barad for 'indeterminabel' (Barad, 2020, s. 219).

At forstå en position som indeterminabel står i kontrast til digitale værktøjers fokus på kategorisering af børn og kan være anvendeligt at tænke-med, for at udvide sin diffraktive tankebane mod alt det vi ikke får øje på. Barad skriver: "...the process that causes diffraction is present in the propagation of *every* wave" (Barad, 2007, s. 80). Muligheden for diffraktion er dermed altid til stede, men diffraktionen bliver først synlig når lysbølgerne rammer noget som

bryder, bøjer eller spreder bølgen (Barad, 2007, s. 80-81). Det betyder, at for at opleve diffraktionen skal de rigtige betingelser være til stede. Dette folder jeg ud i resultatafsnittet ved at tænke-med hvilke forhold der skal være til stede for at vi kan se/ tænke-med diffraktion og hvad TOPI betyder i denne sammenhæng.

Et optisk skifte tilbyder flere perspektiver og flere fortællinger og åbner dermed muligheder for at diskutere det etiske grundlag for, hvordan der arbejdes med digital dokumentation og derigennem med beskrivelser af børn. I næste afsnit redegør jeg for forskellige etiske perspektiver, for at kunne anvende dem i analyse og diskussion.

3.6 At tænke-med ikke-uskyldig omsorgspraksis

Omsorg bliver igennem min data udfordret på sin ukomplicerede tilknytning til det gode, det nyttige og det etiske og dermed til det uskyldige gennem inspiration fra posthuman teori (Aslanian & Moxnes, 2020; Hohti & Tammie, 2019, s. 179; Puig de la Bellacasa, 2017).

Opgavens fokus er på det komplicerede og derfor søger jeg efter begreber og teorier, der påpeger det komplicerede ved omsorg og etiske praksisser (Aslanian & Moxnes, 2020, s. 62).

I dette afsnit præsenteres ikke-uskyldig omsorgspraksis, som informerer et etikbegreb, der kan anvendes til at analysere og diskutere min data.

Afsnittet inspireres primært af Puig de la Bellacasa (2012, 2017), for hvem etik handler om, ikke at reducere omsorg til opfyldelsen af en normativ etik, men i stedet finde en indgang til omsorg, der er meningsfuld for: ”matters of thinking and knowing” (Puig de la Bellacasa, 2012, s. 197). Etikken bliver situeret og dermed uspecifik og skal gentænkes i hvert møde for at være til stede. Det kræver bevidst afstand til ambitionen om at kunne kontrollere for hvem, hvad og hvordan vi viser omsorg og derimod være åben for det der kommer (Puig de la Bellacasa, 2012, s. 211-212).

Netop forbindelsen til tænkningen gennem bevidsthed om gensidig påvirkning og afhængighed (Puig de la Bellacasa, 2017, s. 19, 24), passer til mit ønske om at se min data som en strengefigur og se på omsorgen og etikken i TOPI som reduceret og normativ, uden selv at falde i fælden ved at opsætte lette modsætninger (Puig de la Bellacasa, 2017, s. 24). Jeg vælger at se TOPI-aftenerne, som er baggrunden for min dataindsamling, som ”matters of thinking and knowing” med tanke på ’matter’ som de refleksioner og beskrivelser, der produceres og se hvad omsorgsetikken kan problematisere som den normative etik ikke kan, men anerkender også, at mine tolkninger er ikke-uskyldige (Puig de la Bellacasa, 2017, s. 71).

Puig de la Bellacasas mange henvisninger til Haraways tænkning som inspiration for at forstå etik og omsorg som ikke-uskyldigt, handler om at blive i 'trouble' som udgangspunkt for at respondere på ansvaret i sammenfiltringerne (Puig de la Bellacasa, 2017, s.88)

Etikken i Haraways SF er som respons på strengefigurens sammenfiltringer og genside påvirkninger (Haraway, 2016, s. 2). Hun skriver at vores fælles opgave er at blive i stand til at respondere sammen med hinanden og gøre hinanden i stand til at respondere (Haraway, 2016, s. 7, 9). Fortællinger er for Haraway en metode ind i dette, hvor SF som fortællinger sætter ord på sammenfiltringer og belyser hvordan alt er gensidigt afhængig af hinanden og tilbyder nye muligheder for at leve og trives sammen (Haraway, 2016, s. 31) og som Puig de la Bellacasa understreger, kan vi bruge fortællingerne til at belyse ikke-uskyldig omsorgspraksis (Puig de la Bellacasa, 2017, s. 90), som jeg også forsøger det i mit afsnit og fabulerende resultater.

Hohti og Tammie har gjort dette og anvendt bæreposefortællinger til at belyse ikke-uskyldige omsorgsrelationer mellem børn og dyr i et drivhus. De beskriver, hvordan børnenes indflydelse på livet i drivhuset kompliceres af deres påvirkninger på sneglenes microbiota, da børnene, af omsorg, renser deres slimede sneglefødder (Hohti og Tammie, 2019, s. 180).

Aslanian og Moxnes (2020) tager også den ikke-uskyldige omsorgspraksis op gennem fortællinger i deres undersøgelse af, hvordan børn leger med repræsentationer af dyr og får derigennem øje på ikke-uskyldige sammenfiltringer, der komplicerer hvad omsorg kan være.

Deres forskning får mig til at tænke på, hvad mine data viser i denne sammenhæng og jeg forsøger at finde frem til mine og min datas slimede sneglefødder i analysen.

Men før jeg kan komme dertil gennemgår jeg i følgende afsnit mine metodologiske overvejelser for at vise, hvordan jeg kommer frem til denne analyse.

4 Metodologi

Som strukturel kappe omkring dette hovedafsnit læner jeg mig op af st. Pierre, Jackson og Mazzeis (2016, s. 104-105) definitioner af metode, metodologi, ontologi og epistemologi for derefter at udforske og beskrive min forskningsmetode i et posthumant, feministisk perspektiv med de greb jeg tager ift. en mere traditionel forståelse og opstilling.

Hovedformålet med afsnittet er en systematisk gennemgang af metodologiske valg taget igennem opgaveprocessen for at kunne tilbyde en posthuman feministisk masteropgave, hvis hovedtræk er at nedbryde skel; bl.a skellet mellem ontologi og epistemologi (og etik), mellem teori og metode, mellem subjekt og objekt/ mellem mig og opgavens undersøgelsesfelt.

St. Pierre, Jackson og Mazzei (2016) beskriver metoder som “ techniques for gathering evidence” og metodologier som “broader, theory-driven frameworks for how projects should proceed”.

Epistemologi beskriver de som” the theory of knowledge (e.g., empiricism, rationalism) that, together with ontology, the theory of being, enables methods and methodologies” (St. Pierre et al., 2016, s. 104-105).

Mit første greb heri er at vende rækkefølgen på hovedet. Først beskriver og sammenfletter jeg ontologiske og epistemologiske forståelser og valg i opgaven. Derefter beskriver jeg sammenhængen mellem onto-epistemologiske valg og opgavens metodologi og slutteligt kobles dette til metoden bag min dataindsamling.

Det er mit mål at dette metodeafsnit kan læses som en tragtform med en rød tråd fra en posthuman feministisk ontologi til SF (Haraway, 2016) som både teori og metode.

4.1 Ontologi med tre vendinger

Hvad er virkeligheden og hvordan får jeg den viden som jeg søger i denne opgave? Dette er indledende spørgsmål til at begynde at besvare og redegøre for valg taget i opgaven. Spørgsmålet knytter sig til min problemstilling og underspørgsmål som lyder: *Hvad mere og hvad andet bliver synligt, når digitale beskrivelser af børn, forstås i et posthumant perspektiv med fokus på human/mere-end-human sammenfiltrering, affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis?*

Som det fremgår af problemstillingen, har jeg allerede indtaget en ontologisk position og placeret min masteropgave i en posthuman, feministisk ontologi. Braidotti og Hlavajova (2018) beskriver at: ” ’Ontology’ holds a precise meaning in philosophy, designating a branch of metaphysics that investigates the nature and categories of being” (Braidotti & Hlavajova, 2018, s. 304). Forståelsen af being/ væren som relationel, forbundet og ligestillet mellem human og nonhuman væren

beskriver en **ontologisk vending** mod en flad ontologi. En posthuman ontologi er en relationel ontologi, som placerer mennesket i uløselig forbundethed med det non-humane (Braidotti & Hlavajova, 2018, s. 113) og sætter særligt fokus på, hvordan mening skabes i denne forbindelse og ikke gennem repræsentation af undersøgelsesobjektet (Braidotti & Hlavajova, 2018, s. 304). I opgaven tænker jeg særligt den human-nonhumane forbindelse mellem personalet og digitale værktøjer, som er et af opgavens hovedtema; men som jeg kommer ind på i resultatafsnittet tænker jeg det også ift. uret, lokalet og andre nonhumane elementer i rummet, hvori min dataindsamling finder sted. Ved at sætte fokus på human-nonhuman forbundethed, fratages mennesket en central position og flader ontologien ud til at ligestille human og nonhuman agens (Braidotti & Hlavajova, 2018, s.304).

Den **materielle vending** sætter yderligere fokus på, hvordan materialitet har betydning. Braidotti skriver:” Objects are best understood in action where their agency becomes palpable” (Braidotti & Hlavajova, 2018, s. 305) og i min dataindsamling ser jeg dette hvor digitale værktøjer og uret fremstår som meget aktive aktører og leder mig væk fra subjekt-objekt skellet til erkendelse af, at de beskrivelser jeg lytter til under min dataindsamling, produceres i intra-aktion gennem gensidigt agenskab (Aslanian & Moxnes, 2020, s. 55). At noget skabes i intra-aktion, skal forstås som at noget tilbliver grundet gennem ændring af alt andet. Det kalder becoming og refererer til en konstant forandringsproces (Brooks, 2019, p. 45). Den materielle vending, understreger dermed materialitets betydning i en ontologisk, epistemologisk og etisk kontekst (Braidotti & Hlavajova, 2018, s.306; Lindgren, 2020, s. 620).

En tredje vending, **den affektive vending**, retter fortsat fokus mod en relationel ontologi, afviser dualiteter, beskæftiger sig med materialitet og human/ nonhuman sammenfiltrering, men retter særligt blikket mod mellemrummene mellem det sociale, kulturelle og det politiske og ser på de påvirkende intensiteter, der går forud for kroppens kapacitet til at handle gennem forstærkende og hæmmende kræfter (Braidotti et al. et al., 2018, s. 32, 34; Clough, 2008, s. 1-2). Gennem den affektive vending kan de komplekse, overlappende relationer mellem diskurs, krop, politik, det sociale, det kulturelle og det individuelle påpeges (Braidotti et al., 2018, s.34).

Næste afsnit uddyber den onto-epistemologiske kobling, hvor viden og væren ikke anses som separate grundet den relationelle grundantagelse.

4.2 Ontologi + epistemologi

At tænke gennem en relationel ontologi, er at sammenfiltrere ontologi og epistemologi til onto-epistemologi. Viden og væren kan ikke adskilles, de er afhængige af hinanden og i denne forståelse

kan intet undersøges uden selv at være del af det og derfor påvirke og påvirkes (Barad, 2007, s. 184). Onto-epistemologi er 'knowing-in-being'; en afstand til skæl mellem subjekt-objekt, krop-sind og matter-diskurs (Barad, 2007, s.185). Onto-epistemologi er en kritik af den adskilte epistemologis tilknytning til ideen om komplet viden gennem repræsentation (Barad, 2003, s. 803). At finde ny viden, er dermed ikke en afgrænset proces af noget man kigger ind i og beskriver objektivt. Det er en sammenfiltrering af intra-aktioner, materialitet, diskurser, fortid-nutid- og fremtid, som kræver aktiv stillingtagen til udfordringerne ved kun at se og beskrive sit eget situerede, partielle perspektiv (Haraway, 2020). Opgaven igennem understreges det partielle perspektiv og den situerede viden i denne masteropgave ud fra ovenstående tanker på, at jeg altid, allerede er sammenfiltret med det jeg observerer på og derfor altid vil påvirke og påvirkes af det. Strengefiguren er billede på disse sammenhænge. Når jeg følger en streng eller binder knuder påvirkes alle andre tråde i figuren også. Heri ligger etikken som uddybes og sammenfiltres i onto-epistemologien herunder.

4.3 Ontologi + epistemologi + etik

Fysiker Karen Barad trækker med sit sammenbundne begreb etiko-onto-epistemologi etikken ind i den relationelle onto-epistemologi (Benavente, 2010). Barad beskriver det som: "Particular possibilities for (intra)acting exists at every moment, and these changing possibilities entail an ethical obligation to intra-act responsibly in the world's becoming, to contest and rework what matters and what is excluded from mattering" (Barad, 2007, s. 178). Etikken er dermed forbundet til, hvordan vi påvirker andre og andet igennem vores sammenfiltreringer og mere et ansvar for at påvirke ansvarligt.

Etiko-onto-epistemologi kan ifølge Barad påvise den sammenfildrede kompleksitet gennem sensitive beskrivelser af materiel-diskursive praksisser (Benavente, 2010, s. 84) og jeg anser min data og mine resultater som netop sensitive beskrivelser af intraaktion af human/ nonhuman sammenfiltrering, da de søger at påvise sammenfiltreringerne.

Etikken synliggøres når vi forsøger at klippe i sammenfiltreringerne og dermed adskille det som er sammenhængende i ønsket om at beskrive noget gennem de tilvalg og frafald en sådan proces medfører (Brooks, s. 2019, s. 46). Teorier, metodevalg og lignende ses også i sammenfiltreringer, hvilket får betydning for hvilke resultater der kan findes. Dette kommer til at betyde, at ingen forbindelser eller klip er uskyldige, - alt agerer og påvirker og igennem dette kan man analysere på, hvordan magtstrukturer og magtpåvirkninger er iboende i forbindelserne (Benavente, 2010, s. 85).

Metoden som anvendes til undersøgelse bliver en sammenfiltret del af det der undersøges, hvilket kræver bevidsthed om hvordan metoden 'matters'.

I opgaven tager jeg strengefiguren som udgangspunkt og følger strenge af affekt og produktion i min dataindsamling og analyse og omdanner disse til fabulerende resultater som posedamefortællinger. Dette stiller spørgsmål til validiteten af min opgave, som udvides i følgende afsnit.

4.4 Validitet?

Hvordan kan man adressere spørgsmål om validitet i en opgave, som ikke søger repræsentativ viden? Hvilken type validitet jeg vil kunne argumentere for, at mine resultater kan forankres igennem når problemformuleringen undersøges via eksperimenterede SF-tilgange og gennem partiel, situeret viden i fortællinger, affekt og produktion?

Lincoln og Guba (Bryman, 2016) arbejder med troværdighed i kvalitativ forskning gennem: credibility, transferability, dependability og conformability (Bryman, 2016, s. 44). Hvis jeg ønskede, at mit projekt skulle opfylde Lincoln og Gubas kriterier for validitet, rammer jeg ikke fuldt ind i den kontekstsensitive og åbne tilgang jeg ønsker til mine data.

Deres validitetsbegreb, credibility, forstået som indre validitet, undersøger hvor troværdige resultaterne er. Mine resultater er posedamefortællinger (Hohti, 2018) af spekulative fabuleringer og science fact, skabt gennem sammenføring af forskellige dele i min fiktive bærepose af indsamlet data, affekt, tanker, følelser og meget mere. Disse posedamefortællinger er ikke skabt for troværdighed; de er skabt for generativ tænkning- noget jeg kan tænke med for at få øje på nye åbninger og forhåbentligt inspirere andre til at tænke videre med for at tilføje flere åbninger og nye tanker.

Lincoln og Gubas validitetsbegreb, transferability (Bryman, 2016), forstået som ydre validitet, handler om, hvorvidt mine resultater er gyldige i andre kontekster. Det forholder jeg mig ikke til i opgaven, da jeg med Haraway i ryggen, tager afstand fra repræsentation og objektiv vidensproduktion, men alene ser på hvad mere og hvad andet bliver synligt, når beskrivelser af børn forstås gennem Haraways SF som affektiv produktion mellem pædagogiske personale og digitale værktøjer. Det vil sige, at fokus er på min oplevelse af, hvad SF som teori og metode kan åbne op for når den "gøres" på samarbejdet mellem pædagogisk personale og digitale værktøjer.

Mine overvejelser omkring Lincoln og Gubas validitetskriterier (Bryman, 2016) gjorde mig nysgerrig på, hvordan posthuman feministisk forskning "valideres" og jeg fandt frem til Patti Lathers: *Fertile Obsession: Validity after Poststructuralism* (Lather, 1993). I denne tekst præsenterer

hun det hun kalder 'transgressiv validitet', hvoraf jeg har udvalgt to validitetsformer som jeg føler forankrer min masteropgave som valid.

4.4.1 Rhizomatisk validitet

Den rhizomatiske tænkningen henviser til Deleuze og Guattaris (Lather, 1993, s. 680) rhizom, der vokser som et rodnetværk uden center, ustabil og foranderligt, som symbol på posthuman tænkning (Lather, 1993, s. 686). Rhizomet sætter heterogenitet, foranderlighed og forbindelser over ensartethed, fastlåshed og adskillelser (Colmenares, 2021, s. 380) I rhizomet er der ingen orden, men forståelsen findes i nysgerrighed på det nære og kontekstsensitive. Herfra åbnes og udvides til nye og flere forståelser og ny tænkning- og konstant afslås nye systematikker og regimer af vedvarende og stabilitet (Lather, 1993, s. 686). Rhizomatisk validitets kriterier opnås når metoden skaber uro indefra, udvider gennem åbne ender, modarbejder nye regimer og modarbejder autoritet gennem insistere på kompleksitet (Lather, 1993, s. 686).

At tage SF som teoretisk, metodisk og analytisk udgangspunkt er en grundlæggende rhizomatisk tilgang til at undersøge min problemstilling. I mine data, som også består af mine tanker, er der flere henvisninger til rhizomet som billede på barnet i udvikling som ikke lader sig fikse. I mine fabulerende resultater tager jeg den rhizomatiske tanke op i en sammenlæsning af TOPI og en kvalitetsstandard for planteskoletræer.

Sammen med den rhizomatiske validitet, som primært validerer den posthumane ramme for opgaven, ønsker jeg at tage fat i den voluptuøse validitet, for også at understrege opgavens feministiske forankring.

4.4.2 Voluptuøs validitet/ situeret validitet

Voluptuøs validitet handler om at påvise den maskuline hegemoni i epistemologien og udfordre den ved at indsætte den feministiske kritik og kreativitet med fokus på, hvor den maskuline ikke længere rækker og se hvad der mere kan træde frem (Lather, 1993, s. 681-682). Denne anden/ other-position mellem maskulin og feminin, forsøger jeg at anvende i min indsamling og bearbejdning af data: At sætte mig selv ind som tentativ posthuman feministisk menneske/ metode, og beskrive fra krop, sanser og tanker og derfra diskutere det som reduktion/ komplicering, etik og omsorg, produktion og fortællinger med formålet at beskrive de forskelle og magtstrukturer der træder frem.

Voluptuøs validitet stiller krav til selv-reflexivitet for at forholde sig til egen indflydelse, påvirkning og forståelse af det der undersøges. Denne type validitet kræver åbne ender og fremstilles som tekst der stiller spørgsmål mere end tekster der præsenterer klare fund (Lather, 1993, s. 682).

I denne validitetsforståelse samles epistemologien og etikken som ellers anses som værende adskilt og forskning kan dermed valideres gennem nærheden mellem epistemologi og etik, som en feminin situering i det nære med afstand til objektivitet og universalisering af viden.

Håbet er at kunne vise et partielt, situeret perspektiv som tillader andre at bidrage med deres perspektiver (Lather, 1993, s. 683). Jeg forsøger at leve op til den voluptuøse validitets kriterier opgaven igennem, bl.a. ved at antage strengefiguren som metodologi hvilket uddybes herunder.

4.5 Metodologi som strengefigur

” The approach you use should be guided by the questions you want to answer, the kinds of answers you expect to find, and the uses to which you want your research to be put”, skriver Celia Kitzinger (Kitzinger, 2007, s. 116) om metodologiske valg.

Ift. Kitzingers metodologiske anvisninger vil jeg, som skrevet indledningsvist i dette metodeafsnit ligge til rette for, at dataindsamling og behandling af data overskrider skel mellem ontologi og epistemologi (og etik), mellem teori og metode, mellem subjekt og objekt/ mellem mig og opgavens undersøgelsesfelt.

Mit problemstillings fokus på, *hvad mere og hvad andet der bliver synligt, når digitale beskrivelser af børn, forstås i et posthumant perspektiv med fokus på human/mere-end-human sammenfiltring, affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis*, ledte mig mod Haraways SF som både teori og metode og til fremskrivningen af anden del af min problemformulering: ” *Hvilke reduktioner og kompleksiteter i pædagogikken kan træde frem når Haraways SF-begreb anvendes både teoretisk, metodologisk og analytisk til at belyse ovenstående problemstilling?* ”

Jeg var blevet inspireret af Line Togsverds metode-begreb ’forskningsmaskine’ (Togsverd, 2015, s. 51). Forskningsmaskinen er konstrueret og samlet af forskellige elementer, som når de plugges ind i hinanden, sættes noget i gang og noget produceres, skriver Togsverd (2015, s. 51). Denne eksperimenterede tilgang til metode, fik mig til at tænke på, hvad min forskningsmaskine kunne være.

Med tanke på voluptuøs validitets modstand til nye vidensregimer og insisteren på kompleksitet (Lather, 1993, s. 686) skulle jeg finde en måde hvorpå, jeg kunne sætte mig selv ind i assemblagen som tentativ, posthuman, feministisk metode og derigennem opleve/føle/tænke/tegne/fortælle/beskrive dette som en strengefigur.

Katie Warfield (2019) skriver i hendes artikel om at tilblive som 'method(ologist)', at hun som forsker decentreres og sammenfiltres i assemblagen af materielle, diskursive og affektive kræfter og tilbliver sammen med/ som metoden (Warfield, 2019, s. 147).

Det tager jeg med mig, i erkendelsen af at jeg også tilbliver og er og gør min metode. Min metode er, at danne mønstre og fortællinger og følge strengene gennem spekulative fabuleringer, science fact, spekulativ feminisme og science fiction med målet at generere situerede, partielle fortællinger, fra den pædagogiske hverdag i et perspektiv af iboende etik og relationel ontologi.

Den ontologiske vending mod det immanente og relationelle kaldes også en ny-materialistisk vending og stiller metodologiske krav til hvad en metode skal kunne for at kunne generere viden om noget i en relationel ontologis forståelse af væren. St. Pierre, Jackson og Mazzei (2016) skriver om det nye ved nymaterielle metoder at: "What the "new" ushers in, therefore, is a re-imagining of what method might do, rather than what it is or how to do it" (St. Pierre et al., 2016, s. 105) Citatet understreger at det "nye" forstået som det, som den nymaterielle vending har ført med sig som metodologisk tilgang til forskning, er en eksperimenterede, legende tilgang til metoder som noget aktivt- noget jeg kan tænke med og gøre med- ikke som en bagvedliggende teori, der informerer mine beslutninger.

Det er en sammenvævning af teori og praksis til en metode hvormed jeg kan gøre dataindsamling, analyse og resultatfremskrivning.

Jeg har valgt en teoretisk ramme for metodologien gennem Haraways SF (Haraway, 2016). Som teori er denne redegjort for i teori afsnittet, men i dette afsnit vil jeg gerne præcisere SF som metodologi. Haraway (2018) skriver: "I have proposed string figures, SF, as a serious figure for thinking—as a cognitive trope and material-semiotic technology for thinking more generative by far than binaries, hierarchies, triads, and linear arrays, all of which operate almost pornographically in the history of philosophy" (Haraway, 2018, s. 60). SF er at en situeret praksis af at tænke-med og tilblive-med som sympoetisk praksis.

"While rooted in everyday storytelling practices, speculative fabulation defamiliarizes, queers perception, and disrupts habitual ways of knowing" (Truman, 2018, s. 31) og som beskrevet i afsnittet om rhizomatisk og voluptuøs validitet ønsker jeg, at denne opgave skal forstyrre fastlåste forståelser af, hvordan viden genereres. At bruge SF til at tænke med, er at gentænke hverdagspraksis og forstyrre og ændre perspektiver ved at forkaste forudbestemte kategorier. SF bliver dermed "a mode of attention" og en "practice of worlding" (Truman, 2018, s. 31). Denne tilgang til at kunne anvende SF som metode forbinder den relationelle ontologi med posthuman feministisk epistemologi og etik ved at jeg tager etisk ansvar (response-ability) for dataindsamlingen og fremskrivningen af min opgave med henblik på den verden der skabes heri.

Som metode skal SF give en ramme for at nytænke og tænke kreativt **med** min data gennem affekt (Ringrose & Renold, 2014, s. 772; Warfield, 2019, s. 151). Jeg valgte SF som metode til at forstå beskrivelser af børn gennem affekt, produktion, generativ tænkning og gennem metodens sammenhæng til worlding- at synliggøre sammenhængen mellem beskrivelser af børn og den verden der derigennem skabes.

Haraway (2018) fortæller om Isabel Stengers, der har inspireret hende til SF. Hun skriver: ” She is one of the *Women Who Make a Fuss*. Stengers is adamant about learning to change the stories, and somehow to do so in the presence of those who bear the consequences of the extractive and dumbed-down stories” (Haraway, 2018, s. 60). Her kan SF noget særligt; at fortælle situerede fortællinger som modspil til reducerende og dominerende fortællinger. For mig bliver det, i denne sammenhæng, at fortælle om digitale reduktioner af pædagogikken og reduceret pædagogisk praksis som følge deraf.

Med de metodologiske valg på plads kunne jeg nu begynde at se mig om efter et muligt sted for dataindsamling.

4.6 Metode

Da jeg havde fået en klar ide om retningen på min masteropgave og dette var godkendt af mine vejledere og NSD (se bilag 2) udfærdigede jeg et kort skriv efter NSD’s retningslinjer, hvori jeg beskrev min baggrund, min intention med projektet og mine behov ift. dataindsamling (Se bilag 1). Jeg udvalgte tre dagtilbud i tre nabokommuner for ikke at blande min egen ledelsespraksis ind i masteropgaven. Jeg udvalgte dem ved at se efter kommunale dagtilbud med en størrelse og organisering som jeg genkendte fra mit eget dagtilbud for ikke at bruge tid på at forstå og sætte mig ind i deres metoder og organisering. Jeg havde intet forudgående kendskab til dagtilbuddene. Jeg afsendte mit informationsbrev som mail til dagtilbudslederne og få dage efter tog jeg telefonisk kontakt. Tidspunktet var måske ikke optimalt. Dette var få uger inden sommerferien; et tilbud sagde ”nej tak”, et andet ville vende tilbage efter ferien, men heldigvis var det sidste dagtilbud positivt indstillet for at deltage og hjælpe mig med min dataindsamling.

Vi aftalte et forbesøg hvor vi afklarende indholdet i mit projekt. Efter en samtale om mit masterprojekt blev jeg vist rundt og præsenteret for personalet. Vi aftalte at jeg sendte uddybende information til personalet sammen med deltagelsesgodkendelse som personalet kunne underskrive inden mine besøg/ dataindsamling.

Alt personale underskrev tilladelse til at deltage i projektet og ingen har endnu tilbagekaldt sig det. Vi aftalte besøg over tre aftner, hvor dagtilbuddets personale i forvejen havde planlagt TOPI-aftner.

TOPI-aftner skal forstås som halvårslige tilbagevendende aftner, hvor personalet systematisk gennemgår deres børnegrupper i samarbejde med IT-værktøjet TOPI, men formålet er at skalere børnenes trivsel i rød, gul eller grøn (Rambøll, 2022).

1. Trivselsskema.

Udfyldt af: _____ Dato: _____

Barnets navn:	Grøn	Gul	Rød	Uddybende kommentar

Figur 1: TOPI trivselsskema (Socialstyrelsen, 2015, s. 6).

Hver aften var der 15-20 personer deltagerne, bestående af studerende, ufaglærte medhjælpere, pædagogiske assistenter og pædagoger. Derudover var der alle tre aftner tre pædagoger fra dagtilbuddets eget ressource-team til stede. Disse forestod introduktionen som bestod af præsentation af tidligere TOPI-aftners resultater og satte rammen ift. aftenens forløb. Derefter fordelte personalet sig i deres vante grupper, startede computerne op og gik i gang. Første aften valgte jeg at cirkulere mellem grupperne. Den anden aften fulgte jeg to grupper og den tredje aften valgte jeg at blive ved en gruppe. Fra denne sidste aften stammer de fleste af mine data.

4.6.1 Crea: affektive data

Jeg havde i forvejen besluttet at mine data skulle føre til fortællinger, da flere af Haraways S'er og F'er knytter sig til fortællingens muligheder for på påvise sammenfiltringer, skabe potente responser og foreslå mulige og bedre verdner og måder at være i verden på. Jeg havde derfor haft en del overvejelser omkring, hvad data i denne sammenhæng kunne være.

Med inspiration fra Moe (2019, s. 655) fandt jeg frem til crea, som jeg følte kunne være en indgang til data som kilde til fortællinger. Hvor dataindsamling ofte beskrives som at opfange og

nedfælde det givne, handler creata om det man selv tilvælger og konstruerer i indsamlingsprocessen. Denne abduktive dataform indbyder til eksperimenteren og åbne ender og er i større grad en nysgerrig søgen end registrering af det givne (Moe, 2019, s. 655).

Med blyant og notesbog satte jeg mig sammen med en personalegruppe og lyttede. Jeg forsøgte at være åben for det, der måtte komme og noterede og tegnede det som dukkede op og følte vigtigt for mig. Det håndskrevne tillod mig en mere flydende, levende tilgang til notatskrivning; jeg kunne tegne, overstrege og fylde på. Ved at søge affekt kunne jeg lade lysten til at eksperimenterer guide mig til langt mere end et forsøg på at repræsentere pædagogers arbejde med beskrivelser af børn (Colmenares, 2021).

Jeg blev meget optaget af de sætninger som personalet i forvejen havde noteret digitalt omkring hvert enkelt barn. De var korte og nærmest i stikordsform og de førte alle til en kort ny tekst og en kategoriseret farve (rød, gul eller grøn) som den samlende personalegruppes vurdering og beskrivelse af barnet.

Derudover forsøgte jeg at tegne deres beskrivelse og dialoger som mønstre og figurer. Det blev også til en del noter om mine tanker og beskrivelser af det der ellers foregik i rummet eller som knyttede sig til det jeg oplevede.

I analyse- og resultatafsnittet præsenteres udvalgte dele af disse noter med målet at tænke-med min data og omskrive den til posedamefortællinger, som også tænkes-med i opgavens diskussionskapitel.

Jeg har arbejdet med sætningen 'affekt som data- data som affekt' for at holde min egen proces fast og antage et nysgerrigt, nonlinear og kropsligt forhold til dataindsamling og dataanalyse. Den data jeg samler, er en søgen efter at kunne påvise affektive flows, men hvor jeg også forsøger at omdanne data tilbage til affekt i mine fortællinger- sådan at andre måske kan tænke videre med dem (Colmenares, 2021).

Som data er affekten dobbeltsidigt; det er at forstå det jeg noterer som data, som affektiv produktion gennem det, der påvirker mig, men også at forstå personalets beskrivelser af børn som affektiv produktion af det, der påvirker dem.

At arbejde med Creata som affektive data, blev for mig en sensorisk åbenhed og eksperimenteren ved at turde sætte materialitet, biologi og energier i forgrunden og sætte sproget som reel repræsentation i baggrunden (Lilleström og Paasonen, 2010, s 1).

Metoden have selvfølgelig også begrænsninger. Med blyant og notesbog er det svært at få det hele med. Man mister muligheden for at gå tilbage og genhøre eller gense det som man blev særligt optaget af eller som man ikke klarede at indfange. Som tidligere skrevet var strengefiguren sværere at holde fast i end jeg havde antaget, da jeg tog SF som basis for teori, metode og analyse. At hele

tiden huske på, at alt er en sammenfiltret del af den store strengefigur komplicerer metoden. Hvornår ser jeg på min rolle og påvirkning og det der påvirker mig; hvornår ser jeg hvad der påvirker personalet; hvornår ser jeg på TOPI og mange andre lignende spørgsmål blev ved med at melde sig i min skiften mellem strengefigurens strenge. Dette var netop de kompliceringer jeg søgte, men det har krævet overblik og stringens at huske og holde fast i alle trådene og jeg har bestemt også tabt nogle stykker. Styrken ligger dog fortsat i at fortælle fra sammenfiltringerne og tage hverdagspraksis og bliver ved med at folde ud, ligge på og tegne over. ”Playing games of string figures is about giving and receiving patterns, dropping threads and failing but sometimes finding something that works, something consequential and maybe even beautiful, that wasn't there before” (Haraway, 2016, s. 10).

Jeg afrunder metodeafsnittet med en mine tanker om hvordan posthumanismes relationelle etik påvirker produktionen af min masteropgave.

4.7 Den ikke-uskyldige praksis i at skrive en masteropgave

I lyset af posthuman etik har jeg genbesøgt etikken i min opgave som mere end forskningsetiske retningslinjer. Til sammenligning beskrives forskningsetiske retningslinjer som: ”a wide variety of values, norms, and institutional arrangements that help constitute and regulate scientific activities. Research ethics is a codification of scientific morality in practice” (NESH, 2019). Denne type af normative etikker kan tilføres udefra; de er vigtige og jeg håber bestemt jeg har overholdt dem. Men en anden og mere kompliceret etik, er den posthumane etik, som ikke kendes på forhånd, men som er relationelt forankret og altid tilstedeværende. ”Care is ontological; care is being in a relational world” (Aslanian & Moxnes, 2020, s. 53). Etikken er at tage ansvar for human-nonhumane relationer og for den verdensskabelse man deltager i- og masteropgaven kan dermed også forstås som verdensskabelse. Jeg kalder masteropgaven en strengefigur, men ved også, at den ikke er en afgrænset entitet. Den er sammenfiltret i en langt større strengefigur, hvor alle tråde påvirkes når jeg hiver, trækker, følger og binder knuder på den del jeg har i hænderne.

Når jeg igennem masterprojektet intra-agerer og producerer for at fremskrive masteropgaven er det gennem tilvalg, fravalg, klip og bindinger i disse sammenfiltringer. Hvad kommer med/ ikke med, hvordan tolker og sanser jeg det jeg oplever- og hvordan påvirkes du af det samlede produkt, som du sidder med nu? Som Brooks skriver: ”.. each action, as an entangled part of world, matters to the co-emergent world of which we are a part” (Brooks, 2019, s. 55).

Med bevidsthed om dette ansvar går jeg videre ind i analysen af min data, men understregning af, at dette er mit kropsligt erfarede, situerede, partielle perspektiv.

5 Spekulativ analyse

Analysen som følger er et forsøg på udforskning af min strengefigur, hvis strenge følger mine teoretiske tilvalg og min kropslige, affektive involvering i data.

Jeg følger trådene gennem strengefiguren på jagt efter de knuder og sammenfiltringer, der skaber overfladens mønster og som leder mig mod besvarelse af min problemstilling: *Hvad mere og hvad andet bliver synligt, når digitale beskrivelser af børn forstås i et posthumant perspektiv med fokus på human/mere-end-human sammenfiltring, affektiv produktion og ikke-uskyldig omsorgspraksis?* Analysens fund drages videre ind i diskussionen, hvor jeg kan teoretisere og fortolke på, hvad denne data tilbyder min problemstilling.

I teoriafsnittet henviser jeg til, hvordan Haraway (2016) beskriver SF som en trefoldig figur og i denne analyse af min data anvender jeg den første beskrivelse af SF som metode til at følge begivenheder og praksisser, som tråde gennem tætte vævninger for at finde sammenfiltringer, spor og mønstre (Haraway, 2016, s. 3).

At anvende SF som analyseværktøj, handler om at være nysgerrig på, hvad der kommer frem når trådenes forbindelser undersøges. Denne analyseform tilbyder ikke generaliserende fund, men udelukkende nye tanker og nye perspektiver (Moxnes & Osgood, 2019, s. 3). For Haraway handler det spekulative om at producere ny viden gennem en tilgang der: ”defamiliarizes, queers perception, and disrupts habitual ways of knowing”. Igennem strengene forsøger jeg at lave disse forstyrrelser og dermed også forstyrre hvad viden og data er. Det afholder jeg mig fra at forstå det pædagogiske personales beskrivelser af børn som neutrale, menneskabte beskrivelser, men snarere som produktion og produkt af human og mere-end-human sammenfiltring, affektive påvirkninger og ikke-uskyldige omsorgspraksisser.

Så herunder følger spekulativ, fabulerende data; viden og data i en relationel onto-epistemologisk kontekst.

5.1 På overfladen

Overskriften 'På overfladen' henviser til Haraways SF som det faktiske mønster strengefiguren antager (Haraway, 2016, s. 3). Igennem de følgende afsnit følger jeg tråde ned under overfladen for at afdække nogle af de sammenfiltringer og knuder som skaber overfladens mønster.

På overfladen viser strengefiguren pædagogisk personale rundt om et bord. For enden sidder den ene med en bærbar computer. På væggen i rummets højre side hænger uret. Jeg er placeret længst tilbage i rummet med siden til enden af bordet; tæt på, men ikke helt med ved bordet.

Inden aftenen har personalet været på computeren og svaret på spørgsmål vedrørende hvert enkelt barns trivsel. Det betyder, at der allerede forelægges en håndfuld beskrivelser om hvert barn inden aftenen starter. Formålet er nu, at personalet skal sammenholde beskrivelserne, udfærdige en kort fælles beskrivelse og placere barnet i en kategori: rød, gul eller grøn.

I den første sammenfiltrering filtrer jeg mig selv ind i strengefiguren. Herefter dykker jeg ned under overfladen og begynder at få øje på strenge, sammenfiltreringer og knuder. Derefter følger analysens sammenfiltreringer fokusord fra opgavens problemstilling.

5.2 Første sammenfiltrering: At indsætte mig selv

Inden mit besøg havde personalet haft muligheden for at læse om min masteropgave. I mailen havde jeg forsøgt at nedtone min observatørrolle ved brug af ord som 'besøge jer', 'sidde med' og 'lytte på' (Se bilag 1). Nu stod jeg i rummet med notesbog og blyant og fik hurtigt indtryk af, at personalet havde en anden forforståelse af mit ærinde.

Efter en fælles introduktion gik de ud i grupper og jeg gik med. De placerede sig om bordet og jeg fandt en ledig stol bagerst i lokalet og trak den tættere på bordet, hvor personalet sad. De snakkede kort med hinanden og hældte vand og kaffe i glas og kopper.

En medarbejder kiggede så på mig og spurgte om jeg ville have et glas vand. En anden stemning bredte sig i rummet, en stilhed og en rumsteren, hvorefter medarbejderen med computeren tog ordet og satte gruppen i gang.

Hvad skete der? Jeg sad med følelsen af at være blevet fundet i en gemmeleg, jeg ikke vidste jeg var med i, eller opdaget som blind passager på et skip.

Det bringer mig tilbage til de slimede sneglefødder, som jeg henviste til i afsnittet om ikke-uskyldig praksis (Hohti og Tammie, 2019). Hvad er mine slimede sneglefødder- hvor påvirker jeg rummets microbiota med min tilstedeværelse (Hohti og Tammie, 2019, s. 180)? Min tilstedeværelse er ikke-uskyldig; der er intet god-trick eller neutralt observerende punkt. Jeg er sammenfiltret.

5.3 Anden sammenfiltrering: At få øje på knuderne

På overfladen så strengefiguren enkel ud. Personale, bord, stole, computer og ur. Men en relationel ontologi er en flad ontologi, hvori nonhumant matter har agentskab og evne til at producere og påvirke på lige fod med mennesket. Så hvad er sammenfiltret langs denne streng, hvis den følges som human-nonhuman intra-aktion?

”SPROG KOMMA FAMILIE PUNKTUM” læser en medarbejder op fra sin individuelle skalering af en af de første børn. Alene står beskrivelsen som en kort repræsentation af barnet- en beskrivelse som giver lidt ondt i maven, når den står helt uden kontekst.

Sammenfiltret står beskrivelsen som en knude mellem politiske dagsordner, diskurs, tid, ledelsesbeslutninger og digitalt værktøj. Den politiske diskurs om behovet for tidlig opsporing af børn i mistrivsel (Børne- og Socialministeriet, 2018) og påbuddet om et kvalitativt løft af børnehaven gennem anvendelse af standardiserede værktøjer (Aabro et al, 2017) har banet vejen for denne beskrivelse og er grunden til at personalet nu sidder omkring bordet.

Medarbejderen der har skrevet beskrivelsen, fremstår på overfladen som eneste aktør i beskrivelsen, men sammenfiltringerne påviser noget andet. Tidsrammen på tre timer påvirker muligheden for en mere uddybende beskrivelse, da personalet skal nå omkring alle 40 børn på de tre timer, der er afsat. Beskrivelsens udformning er præget af TOPI som præciserer kravet om korte beskrivelser ud fra præfabrikerede spørgsmål (Rambøll, 2022) og af ledelse (ledelsen er fraværende og ressourceteamet leder aftnerne) der ønsker, at alle børn skaleres.

Jeg samler tidsstrengen op og genlæser min data for at følge strengen dybere ind for at få øje tidens affektive påvirkning og på, hvad der produceres i intra-aktion med uret.

5.4 Tredje sammenfiltrering: Affekt

En medarbejder kigger mod uret på sin telefon og finder så lommeregneren frem på samme telefon:

”2,5 time- 40 børn: 4 minutter pr barn plus en pause”, siger han til sine kolleger.

Han melder sig som tidtager og indstiller sit ur til at bippe efter fire minutter. Efter 10 børn indser han, at tidsplanen ikke holder, trods hans forsøg på at runde beskrivelserne af, når hans ur bipper:

”80 minutter- 30 børn. Nu er der kun 2 minutter pr barn”, siger han.

At tænke disse sekvenser som affektivt påvirkede flows mellem ur og personale, er at decentrere den menneskelige agens og erkende urets agentskab og dermed urets betydning for påvirkning af hvilke processer og dermed beskrivelser, der bliver mulige (Fagertun, 2014, s. 123).

Moe (2019) beskriver hvordan rum som er præget af tidsstyring er affektivt strammende rum. Strammende rum er prægede af orden og organisering. Overfor de strammende rum er de løsende rum. Disse tilbyder ændringer og forandring. Der er et konstant skifte mellem de to rum. Det

løsende overtager det strammende og det strammende holder det løsende fast. Denne bølgegang af affektive flows sker kontinuerligt og gennem sammenfiltrering og relation af human/ nonhuman (Moe, 2019, s. 655). Moe kobler det løsende rum til flugtlinjer, som er tankebaner der åbner op for nye forståelser (Moe, 2019, s. 653) og forskelle som den diffraktive optik også vægtlægger (Barad, 2003, s. 802-803; Moxnes & Osgood, 2018, s. 299). Men disse kræver tid og en åbenhed mod at være på usikker grund (Moe, 2019, s. 653).

Personalet holder ikke tidsplanen. En ressourcepædagog skifter rundt mellem grupperne, men er nu i rum med os. Hun lytter til samtalerne og siger så:

”I skal videre. Det er vigtigt i får skaleret alle”.

Rummet strammes igen. Personalet arbejder videre med korte formuleringer og hurtige kategoriseringer.

Sammenfiltreringen af tid, personale og beskrivelser fortsætter og spores i personalets røde kinder, skimt til uret, hurtige tast på tastaturet og i deres samtaler:

”Puhh, hvornår kommer de nemme”.

”Sagde I ikke, der kom nogle nemme nogen lige om lidt”

5.5 Fjerde sammenfiltrering: Ikke-uskyldig omsorgspraksis

Ovenstående citat er skrevet i min notesbog med en tyk cirkel omkring. Min blyant syntes ikke at ville slippe siden, da der var noget ufærdigt over sætningen. Jeg skrev lidt tanker i margenen om at huske at vende tilbage når jeg forstod det- og sådan endte sætningen på en side næsten for sig selv. Jeg samler den op igen som del af min strengefigur, og ikke som adskilt i mine noter, for dette skal også analyseres som sammenfiltret.

Jeg forstod godt hvad de mente. De nemme børn var dem der fik tidsplanen til at lykkes, da deres beskrivelser ikke var komplicerede- de var bare grønne. Men jeg forstod ikke hvilken omsorg dette var udtryk for og jeg måtte tale med min ene vejleder om det. Hun fortalte at TOPI jo også er omsorg bare en anden slags. Omsorgen kunne jeg godt læse på TOPIs hjemmeside: ”Gennem systematiske vurderinger af alle børns trivsel bliver det muligt at arbejde med en koordineret indsats allerede fra første bekymring” (Ramböll, 2022), og jeg forstår omsorgen og dermed etikken i at få øje på børn i mistrivsel men der syntes alligevel at være noget mere på spil.

I SF er etikken iboende i sammenfiltringerne og dermed til stede i alle intraaktioner, der forstås som forandring, som skabelse og som produktion. Personalets intra-aktioner med hinanden, med TOPI og med uret er posthuman omsorgsetik. Denne er ikke knyttet til det normativt 'gode' men til ansvaret for den verden vi skaber. Intra-aktion er uundgåelig og dermed er påvirkning og produktion af en verden uundgåelig. Skiftet i etikken belyser sammenfiltringen og det ikke-uskyldige der sker i personalets beskrivelser.

Bösel (2014) skriver hvordan vedholdende interaktioner regulerer det affektive flow og skaber et "mood" som påvirker rummet. Gennem dette fælles 'mood' opleves fællesskab og solidaritet (Bösel, 2014, s. 99).

En række af mine data-tegninger fra mine observationer kan forstås gennem dette. Når jeg forsøgte at skitsere beskrivelsernes mønstre i min notesbog endte jeg med en cirkel formet af pile, der gentog og gentog cirkelns form. Jeg afventede at nogen ville bryde denne cirkel og sige noget, der pegende i en anden retning, men det skete ikke. Jeg brød heller ikke cirklen og overvejer om jeg måske forstærkede det strammende affektive flow med min tilstedeværelse. Måske var jeg strammende for rummet som en observerende fremmed.

5.6 Femte sammenfiltring: Rytmer

Den femte tråd jeg følger gennem strengefiguren er analysen af synkronisering. Jeg inspireres af Bösel (2014), der skriver om hvordan affekt synkroniseres og dermed skaber følelsen af solidaritet og forbundethed gennem vedvarende interaktion (Bösel, 2014, s. 99). At synkronisere affekt er et magtfuldt værktøj for politik, medier og teknologier, der arbejder gennem at sætte bestemte tanker og følelser i forgrunden og derved tilsidesætte andre (Bösel, 2014, s. 97). Synkroniseringen sker gennem vedvarende rytmer, der fortsætter indtil rammen brydes af en anden rytme eller en arytmi opstår inde fra gruppen (Bösel, 2014, s. 98).

I mine noter følger jeg den medarbejder, der sidder tættest på mig. Han har budt ind med nogle beskrivelser som ikke kommer med på i den fælles korte beskrivelse i TOPI. Han sidder med en klump stanniol i hånden. Stanniolet skifter form og ender fladt presset mod bordet. Han læner sig tilbage i stolen.

Mens det andet personale fortsætter er han tavs. Der går lidt tid, hvorefter han rejser sig og siger:

"Der er flere kebabruller; så er der ikke flere bekymringer for" (Anonymiseret).

Tolket gennem affekt, rytmer og synkronisering kan det fremstå som om han er lidt udenfor deres rytmiske synkronisering. Bösel betragter det som en filosofisk evne at kunne være i rytmen men ikke følge den (Bösel, 2014, s. 100). Hans fokus på stanniolet og de ekstra kebabruller adskiller ham fra gruppen. Da han rejser sig brydes flowet af hans arytmi og de andre stopper op og griner til ham. Flere griber chancen for en pause. Bösel beskriver hvordan rytmen fungerer indenfor en tidsramme indtil den vedligeholdende rytme brydes af en arytmi (Bösel, 2014, s. 98).

Jeg bladrer tilbage til mine noter og genlæser efter flere spor på synkroniserede rytmer, der bliver til påvirkning gennem solidaritet. Jeg finder eksempler på, hvordan omsorg knytter sig til kategorisering af barnet. At få øje på udfordringer synes at kobles til at opfyldes TOPIs formål om kvalitet, effekt og omsorg (Rambøll, 2022).

”Vi skal være gode til at sætte i gul hvis der er den mindste udfordring”

”Så er hun gul- det skal altid komme barnet til gode”

” Er barnet lysegult to gange er barnet gult”

Tanken førte mig ind i sjette sammenfiltrering.

5.7 Sjette sammenfiltrering: Slørede grænser

Sjette sammenfiltrering er baseret på en større mængde data om farver. Grundpræmissen for dagtilbuddets TOPI-aftener var, at alle børn skulle skaleres i en farvekategori; rød, gul eller grøn, hvilket medførte, at meget af dialogen på disse aftener involverede farver. Fra ressourcepædagogernes introduktion, gennemgang af materialet, opremsningen af sidste TOPI-rundes resultater og personalets gennemgang.

”Gul, Gul, Grøn; grøn!?! Spændende!”

”Hun er grøn- dygtig pige. Hun er da glad- glad pige- glad”

”Tror du vi kan ændre ham i det andet? Nej! Så kan vi lige så godt sætte ham i grøn”

”Jeg sammenligner med de andre røde; men han er gul med pil opad- Meget mørkegul!”

”Du har lavet ham grøn- det må da være en fejl!” ”Så gul, tror jeg”

”Vi skal være gode til at sætte i gul, hvis der er den mindste udfordring”.

”Han er ikke lysegul for mig. Han er gul- helt gul- gul- helt gul”

Rød, rød, gul, rød, grøn, gul, gul, rød. Farverne blev gentaget igen og igen som en rytme gennem aftnerne. Bösel (2014, s. 91) beskriver hvordan en fælles rytme synkroniserer gruppen.

Forstået som affektanalyse og synkronisering er dette repetitive mønster det, som synkroniserer gruppen og vedligeholder den fælles affekt.

Computerprogrammets sprog blev til personalets sprog- et delt sprog, der formede beskrivelserne. Læst gennem posthuman teori vil dette fremstå som at matter og mening konstituerer hinanden og at meningen i beskrivelserne opstår gennem intra-aktionen med matter.

Samtalefragmenter som disse opstod som human/ non-human intraaktion og kunne spores ned i de endelige beskrivelser.

Hvis jeg vender analysen tilbage til matter og særligt til mattering som affektiv produktion og genlæser dette som becoming, kan man forstå det som at synkroniseringen og rytmerne gør, at jeg bliver ude af stand til at adskille personalet fra TOPI, eller adskille hvor mennesket stopper og TOPI starter.

Tiden/ urets og TOPIs intensitet holder personalet fast og hele rummet fremstår som beholder for intensiteten, produktionen og tilblivelsen. Jones (2013) forslår forståelsen af becoming, som at grænsen mellem to entiteter opløses og i den proces forstyrres den ontologiske forståelse, der eller ville holde de to entiteter fast som adskilte subjekter/ objekter på samme vis som diffraktionen påviser slørende grænser mellem entiteter (Barad, 2003, s. 802-803; Jones, 2013, s. 294).

I en optik hvor TOPI anses som en aktør er denne ligesom uret en aktiv og afgørende aktør for hvad der produceres. Dette giver mulighed for at se det pædagogiske personale på en ny måde, som sammenfiltrede med digitale redskaber, tid, rum og politiske dagsordner. Man kunne måske argumentere for, at det strammende affektive flow strammes ydeligere gennem den sproglige rytmiske synkronisering.

Jeg placerer mine tanker om de seks sammenfiltringer i min bærepose, hvor de blandes med teori og andre fortællinger (Haraway, 2016; Hohti, 2018; Le Guin, 2022) Fra disse møder og forbindelser i bæreposen opstår næste kapitel; mine resultater med spekulative fortællinger, science facts og spekulativ feminisme, som jeg har valgt at kalde: Fabulerende resultater.

6 Fabulerende resultater

Min spekulative analyse af mine affektive data fører i dette afsnit til fabulerende resultater. Min afstand til blot at kalde afsnittet for: resultater, stammer fra den posthumane teoris inspiration til at undgå generaliserende fund, men udelukkende tilbyde nye tanker og nye perspektiver.

Spekulative fabuleringer er en af Haraways SF'er (Haraway, 2016, s. 12). Det er, ifølge Haraway, kernen i at turde (til)blive i kompleksiteten gennem respons-ability- at tage ansvar for det som skabes i de sammenfiltringer man er del af (Haraway, 2016, s. 12). Mine fabulerende resultater er bæreposefortællinger. Bæreposefortællinger er spekulative fabuleringer, der sammenvæver elementer til nye forbindelse og beskriver hvad der derigennem opstår. Jeg låner igen fra Haraway, der beskriver spekulative fortællinger som en feministisk tilgang til kvalitativ forskningsmetodologi gennem opmærksomhed, stillingtagen og ansvar for de mulige verdner der tilbydes (Truman, 2019, s. 31).

6.1 En omvendt bærepose

Mens jeg fylder min bærepose, tømmer de deres, tænker jeg igen. Der er en underlig afstand mellem mig der lytter, noterer, føler og tegner, mens personalet gang på gang sorterer fra i deres beskrivelser indtil de ender på en farve: rød, gul, grøn.

Jeg kan mærke hvordan jeg bliver mere og mere aktiveret af deres nøgterne, korte beskrivelser og skal holde grundigt på mig selv for ikke at afbryde med spørgsmål som: ”hvornår er han glad? Eller ”hvor er han tryg?” eller hvordan kan vi forstå det?”, men jeg siger ikke noget.

Jeg stopper med at notere- det hele kører lidt i ring. Jeg ser på en medarbejder. I løbet af aftenen har han budt ind med beskrivelser, der ikke klarer at komme med på computerens notater.

”Han kan jo ikke snakke og agere med de andre”(grøn)

Svar: ”Det kan jeg jo vildt godt følge dig i, men i det nonverbale overskrider han også de andres grænser. Han bør kunne finde andre måder at kommunikere på” (gul)

(Transskription fra noter)

Han er færdig med sin kebabrulle og laver figurer af stanniolen. Han presser, folder, folder ud- en fugl måske. Stanniolet skifter form og ender fladt presset mod bordet. Han læner sig tilbage i stolen. Jeg følger stannioletets form i min notesbog, tegner fuglen og krydser den over, da den ender fladt på bordet. Min krop læner sig også tilbage.

Jeg tænker få dage tilbage på en almindelig dag i mit eget dagtilbud. Vi havde modtaget et skema fra børne- og ungdomspsykiatrisk afsnit vedrørende en dreng i vores dagtilbud. Skemaet var ca. ti sider langt fyldt med linjer og afkrydsningsboks. Ikke rød, gul, grøn; men en-to-tre: Kan altid, kan nogle gange og kan ikke.

Assistenten, Lotte, som skulle udfylde skemaet har kendt denne dreng igennem flere år. Hun havde booket mig til at udfylde dem sammen med hende. Vi fandt kaffe og bløde stole frem. Hun trak vejret dybt ind- pustede langsomt ud mens hun drejede siderne rundt og bladrede frem og tilbage. Vi startede- og fortællingerne startede.

Kan han... 1-2-3

Gør han... 1-2-3

Vil han... 1-2-3 ”

Kan han... 1-2-3

Kan han... 1-2-3

Svarer han... 1-2-3

Siger han... 1-2-3

Lytter han... 1-2-3

Udpeger han... 1-2-3

Gør han... 1-2-3

Vil han... 1-2-3

Ej, nu skal du høre. Ved du hvad A sagde den anden dag. Han kom hen til mig i garderoben og sagde: ”Ved du hvad Lotte. Jeg kan tale flere sprog: Dansk og uhensigtsmæssigt”. Og det er sandt, fortsatte hun grinende, det siger jeg nogle gange til ham. Han suger bare alle ord ind...

Et smil breder sig igen i assistentens ansigt. ”den anden dag var M med A i salen (et rum i børnehaven). A var ikke så begejstret for det og da M spørger om han kan være der igen om eftermiddagen siger A: ”M, det er sådan, at hvis man har været her en gang må man ikke komme her igen samme dag”.

Lottes bærepose er fyldt med fortællinger- ingen af dem kommer med i beskrivelsen af A. Alle nuancerne, forskellene og perspektiverne, der er i fortællingerne reduceres til 1-2-3. En omvendt bærepose handler om, hvor meget indholdet kan reduceres ved at vikle dele fra hinanden og ryste dem ud af posen, tænker jeg.

Tilbage til dataindsamlingen. Jeg tegner en tegning i min notesbog. Jeg kalder den ”At presse en træform ned over et rhizom”. Jeg tænker på den vildt voksende ingefærrod (Deleuze & Guattari, 2013, s. 1-27) og forstiller mig en træformet udstikker som man bager med, der presses ned over den vilde rod og skærer den til, så det fremstår som et træ. Det er stadig ingefær, men alligevel ikke ingefær.

Trætanken følger mig. Deleuze og Guattaris arborescente og rhizomatiske begreber (Deleuze & Guattari, 2013, s. 1-27) giver mening her, hvor TOPI er så styrende i sine spørgsmål og farvekoder. Jeg lytter videre mens jeg tegner et nyt træ i min notesbog.

”Han har jo egentligt været sådan her i lang tid nu- det er jo bare sådan han er”

”Tror du man kan ændre ham i det andet?”

”Nej”

”Så kan vi lige så godt sætte ham i grøn”

Jeg tegner en sav igennem stammen af mit træ; her holder ikke engang den arborescente træform. Da jeg kommer hjem, pusler træerne og plantagetankerne stadig rundt i mit hoved. Efter lidt søgen på nettet kommer jeg frem til en kvalitetsstandard for træer. Jeg laver dette skema hvor TOPI sættes overfor træernes kvalitetsstandard.

<p>Tidlig opsporing og indsats (TOPI) (Rambøll, 2022)</p>	<p>Kvalitetsstandard for højstammede træer til byer og veje (Københavns Universitet, 2011)</p>
<p>Metode med stor effekt. I arbejdet med den tidlige og forebyggende indsats er TOPI et systematisk og tidseffektivt værktøj til opsporing af udsatte børn allerede fra den første undren.</p>	<p>Kvalitetsstandard for vejtræer – højstammede træer til by- og vejformål« udspringer af behovet for mere præcise beskrivelser og for træer, der er forberedt til videreudvikling på voksestedet (KU, 2011)</p>
<p>To-tre gange årligt vurderes og indeles børnenes trivsel i:</p> <p>Grøn - barn i trivsel Gul - barn hvis trivsel vækker undren Rød - barn hvis trivsel giver anledning til bekymring</p>	<p>Kvalitetsstandarden beskriver træet i fire ligeværdige punkter:</p> <p>Størrelsesangivelser Stamme og top, Krone Rødder</p>

<p>Til hver position eksisterer definerede kriterier, som det enkelte barn betragtes fra ud. Alle fagpersoner med daglig kontakt til barnet foretager en individuel vurdering.</p>	
<p>På baggrund af vurderingerne mødes fagpersonerne til en dialog om en endelig fælles vurdering af barnet. Til alle vurderinger er det muligt at knytte en kort kommentar som begrundelse for vurderingen.</p>	<p>Første punkt er en specifikation. For hvert af de tre andre punkter er den ønskede tilstand beskrevet. De skal hver især være opfyldt for, at man har et kvalitetsmæssigt acceptabelt træ. Hvert punkt kan kontrolleres særskilt.</p>

Figur 2: At sammenlæse TOPI og Københavns Universitets kvalitetsstandard for plantagetræer

6.2 Trafiklys eller regnbue

”Hvis barnet er lysegult, kan vi nøjes med at snakke med forældrene i garderoben”

”Han er ikke lysegul for mig. Han er gul- helt gul- gul- helt gul”

”Gul, Gul, Grøn; grøn!? Spændende!”

”Vi ser helt forskelligt på dette barn: Grøn- gul- gul”

”Så er hun gul” Det skal altid komme barnet til gode”

”Jeg kan godt se det- Hun er nok gul”

”Hun er grøn- dygtig pige. Hun er da glad- glad pige- glad”

”Tror du vi kan ændre ham i det andet? Nej! Så kan vi lige så godt sætte ham i grøn”

”Jeg sammenligner med de andre røde; men han er gul med pil opad- Meget mørkegul!”

”Lasse, du har lavet ham grøn- det må da være en fejl!” ”Så gul, tror jeg”

(Transskription fra mine noter)

Olafur Eliassons værk ”Room for one colour” er en kunsthinstallationen fra 1997 (Eliasson, u.å.). Det består af et simpelt indrettet rum oplyst af monokromatisk lys. Værkets titel er fængende: ”Et rum i én farve” eller ”Kun plads til én farve”.

Det monokromatiske lys udsender kun spektret af gule toner og alt i rummet fremstår gult eller sort. Præmissen er, at vores opfattelse af realitet i høj grad er påvirket af vores perception; hvis vi kunne ændre vores perception, ville verden fremstå anderledes for os (Eliasson, u.å.).

” Understanding how we see colour can make us reconsider how we constitute the world. By reducing experience to the minimum, the monochrome allows us to reflect on what is happening when we perceive something, on how perception is also a type of world-making. For a moment, we can imagine what it might be like to become colour-blind or another species of animal or even more radically other. What strange, new worlds might emerge then? ” (Eliasson, u.å.).

Med Covid-19 erklæret ikke-samfunds kritisk i Danmark kunne jeg endelig pakke min notesbog i tasken og installere mig selv i et andet Olafur Eliasson værk: *Your Rainbow Panorama*” på toppen af kunstmuseet AROS i Århus (Aros, u.å.).

Med tanken på rød, gul eller grøn som eneste TOPI-resultat og personalets enkle modstand med dannelsen af lysegul og mørkegul gik jeg turen rundt i regnbuen og så, hvordan Århus gang på gang skiftede farve og stemning. Denne regnbue er af formet af farvet glas; rigtige regnbuer skabes i vinklen mellem øjet, regndråberne og lyset- ”And if there is no eye then that angle is not there and then there is no rainbow (Pearlman et al, 2017, 6:00), havde Olafur Eliasson fortalt om sit værk. Jeg overvejede hvilket element der manglede for at personalet kunne se regnbuen og ikke kun de tre farver: Var det øjet eller vinklen? Barad skriver at vi ikke længere kan stole på at vores øjne giver os sandheden om verden og skriver at den repræsentation, der fremkommer gennem geometrisk optik er at starte med det forkerte udgangspunkt, den forkerte optik og de forkerte ontologiske og epistemologiske antagelser (Barad, 2007, s 380).

Jeg havde læst at farvernes intensitet falmede hvis man blev stående foran et farvet glas, da øjet hurtigt kompenserer for det stærke indtryk ved selv at producere illusionen af tilstedeværelsen af en komplementærfarve. Denne udligning sker dog ikke hvis man har fart på. SPEED, tænkte jeg med henvisning Zygmund Bauman, der siger: “speed is the salvation of those who skate on thin ice ...speed is the salvation of surfers” (Hewer, 2022, s. 298). Det skulle efterprøves... men man må ikke løbe i regnbuen lærte jeg hurtigt af museumsvagterne. Jeg satte mig foran det rødeste glas for at få farven til at falme. Men det viste sig, at man heller ikke må sidde ned i regnbuen.

Med tanke den strengefigurens overflade, der kan tolkes som den verden vi skaber, står Baumans ord stærkt. Hvis vi holder tempoet oppe synker vi ikke derned hvor alle sammenfiltringerne bliver synlige. På overfladen kan vi med samfundets tempo afledes fra muligheden for at tænke dybt, diffraktivt og sammenfiltret.

7 Diskussion

Igennem analysen af min data og igennem resultatfremskrivningen fokuserede jeg på min problemstilling:

Hvad mere og hvad andet bliver synligt, når digitale beskrivelser af børn, forstås i et posthumant perspektiv med fokus på human/mere-end-human sammenfiltrering, affektiv produktion og ikke- uskyldig omsorgspraksis?

For at belyse problemstillingen yderligere, vil jeg tage mit første underspørgsmål i brug i diskussions første del ved at diskutere:

Hvilke reduktioner og kompleksiteter i pædagogikken kan træde frem når Haraways SF-begreb anvendes både teoretisk, metodologisk og analytisk til at belyse ovenstående problemstilling?

Dette spørgsmål vil jeg belyse gennem begreberne reduktion og kompleksitet. Jeg tager Barads tre punkter for, hvordan ideen om repræsentation er at starte sin forståelse med: ”..the wrong optics, the wrong ground state, the wrong set of epistemological and ontological assumptions” som strukturel ramme for denne diskussionsdel (Barad, 2007, s. 381), da Haraway selv benævner Barads agentiske realisme som en livsline at tænke-med med formålet at forblive i trouble/ kompleksitet (Haraway, 2016, s. 34). Jeg oversætter Barads punkter til følgende underoverskrifter: 1) Det forkerte udgangspunkt, 2) Den forkerte optik og 3) De forkerte ontologiske og epistemologiske antagelser. Ovenstående diskussion danner udgangspunktet for sidste underspørgsmål i min problemformulering:

På hvilke måder kan en ledelsesmæssig forankring i posthuman feminisme fremme en mere omsorgsetisk praksis og derigennem tage etisk ansvar for det der produceres i dagtilbud.

Komplicerende ledelse er opgavens titel og henviser til et posthumant og feministisk inspireret teori- og værdigrundlag som udgangspunkt for dagtilbudsledelse. I gennem diskussionens sidste led undersøger jeg, hvad et sådant ledelsesbegreb kan indeholde for at møde dagtilbuddets komplicerede hverdag med et feministisk perspektiv på lighed og retfærdighed, et posthumant perspektiv på human-nonhuman sammenfiltrering samt en ontologisk forankret omsorgsetik. For at svare på tydeligt på problemstillingens sidste spørgsmål præsenterer jeg afslutningsvist tre mulighedsrum for komplicerede ledelse: kompleksitet, omsorgsetik/ ikke uskyldige omsorgspraksisser og affektive fortællinger.

7.1 Det forkerte udgangspunkt

reduktion substantiv, fælleskøn
Formindskelse af omfang eller værdi

SYNONYM indskrænkning, formindskelse, nedsættelse

GRAMMATIK reduktion af NOGET reduktion i NOGET

(Den danske ordbog, 2022)

kompleksitet substantiv, fælleskøn

Det at være kompleks, indviklet eller sammensat

ORD I NÆRHEDEDEN vanskelighed, komplicerethed, indviklethed, dunkelhed, uigennemtrængelighed, uigennemskuelighed

(Den danske ordbog, 2022)

I indledningen skrev jeg, at drivkraften bag denne masteropgave var en nysgerrighed på beskrivelser af børn, da jeg i min egen praksis oplevede en ændring i, hvilke beskrivelser der vurderes som værende af høj kvalitet og hvilke der ikke gør, samt en ændring i hvem/ hvad der producerer beskrivelserne. Efter analysen af min data står det klart for mig, at beskrivelserne af børn påvirkes kraftigt af strammende set-ups med standardiserede spørgsmål og rigide tidsrammer, der tilsammen umuliggør komplicerende tanker.

Hvordan kan det være vi stoler mere på repræsentationen end på 'matter' og tror at vi har en direkte adgang til viden i repræsentationen som vi ikke har til det der repræsenteres, spørger Barad (Barad, 2007, s. 381) og jeg tænker med hende når jeg genlæser min data og spørger: hvordan kan det være ønskværdigt at skabe repræsentationer af relationer som vi har helt tæt inde på kroppen i håbet om at vide, forstå og handle bedre? Hvorfor stoler vi mere på skematiske oversigter af: rød, gul, grøn end på multiple, situerede dagligdagsfortællinger? Jeg tænker Haraway vil svare, at det er et forsøg på at gøre en imaginær fremtid mere sikker (Haraway, 2016, s. 2).

Haraways anke i det neoliberale er den grundlæggende antagelse om at individualitet er udgangspunktet for at forstå mennesket (Haraway, 2016, s. 33). SF tilbyder ikke individualitet; kun komplekse forbindelser og påvirkninger der producerer og ændres og i Haraways udgangspunkt er individualisme og human exceptionisme ikke tilgængelige at tænke med (Haraway, 2016, s. 30). Når Moe (2018) peger på, at forskningen i dagtilbudsledelse går i to retninger; den ene mod mere kompleksitet og diversitet og den anden retning mod mindre kompleksitet og mindre diversitet, hvilket sættes i sammenhæng med en konstant søgen efter den stabile og organiserede verden (Moe,

2018, s. 652). Dette kan læses på samme måde som Haraways, når hun skriver om ønsket om at gøre en imaginær fremtid sikker (Haraway, 2016, s. 2). Udfordringen ved dette er, at man ved udelukkende at fokusere på fremtiden og på ønsket om reduktion af kompleksitet mister fornemmelsen for det som sker lige nu. Haraways skriver, at målet i stedet må være at blive i stand til at respondere i og på kaos ved at forblive til stede i den (Haraway, 2016, s. 2).

Reduktionen af dagtilbudshverdagen er velbeskrevet f.eks. af Aabro (2020) der kobler reduktionen af pædagogfaget til indtoget af neoliberale styringsformer gennem standardisering og dokumentation som helt ignorerer det komplekse, kontekstuelle og relationelle fundament i pædagogisk arbejde. Dette sættes i sammenhæng med hvordan neoliberale styringsformer undertrykker og forstyrrer det pædagogiske personales professionalisme i en sådan grad, at de mister deres agentskab (Aabro, 2020, s. 758). Aabro et al. (2017) kalder det for en risiko for at afprofessionalisere det pædagogiske personale i den forstand, at deres skøn erstattes af præfabrikerede handlingsanvisninger (Aabro et al, 2017, s. 10).

Denne type tænkning kobler jeg til Haraway og Tsing der beskriver, hvordan tænkningen i det plantageocæne handler om effektivitet, profit og om at sikre fremtidens behov ved at anvende ekstraktive metoder. Det ekstraktive handler om kraftige reduktioner, simplificeringer og et øget tempo, der speeder processer op (Mitman, 2019, s. 5-6). Argumentet i den potentielt sikrere fremtid vinder over argumentet for liv og diversitet nu.

I resultatafsnittet skriver jeg med henvisning til Deleuze og Guattari (2013) om at presse en træform ned over et rhizom. Billedmetaforen opstod gennem observationer af personalets forsøg på at simplificere fortællinger om barnet gennem tidspres og TOPIs henvisninger. Jeg oplevede det som en reduktion af barnet at forsøge at presse det ned i en kort beskrivelse og kategorisering i en farve. Tsing (2015) kalder det i dis-entangling; at forsøge at vikle de komplicerede sammenfiltringer af altings forbindelser ud og dermed skabe maskinerier der kan reproducere fremtidens 'assets' (Tsing, 2015).

Det plantageocæne tempo fik mig til at tænke på en sætning Zygmund Bauman (Hewer, 2020) der handlede om reduktion af tid: "speed is the salvation of those who skate on thin ice ...speed is the salvation of surfers" (Hewer, 2020, s. 6). Tid blev et gennemgående emne i min databearbejdning og analyse. Sætninger som: "2,5 time- 40 børn: 4 minutter pr barn plus en pause" fyldte i mine noter og tanker og i personalets beskrivelser da de fik stadigt mere fart på efterhånden som deres tidsplan skred. "80 minutter- 30 børn. Nu er der kun 2 minutter pr barn". Udfordringen ved at sætte lighedstegn mellem tempo og effektivitet (Rambøll, 2022) er udelukkelsen af muligheden for at tænke dybt. Personalet når omkring alle børn den aften; alle børn skaleres i rød, gul eller grøn. Men byttehandlen for effektivitet (reduktion) koster etik/ tænkning/ skøn og professionalitet

(kompleksitet). Med Bauman som argument vil jeg begrunde, at tempoet er det der gør, at personalet her og pædagogfaget generelt ikke stopper op og opdager at de er på tynd is og at det ikke er et højere tempo, der redder os; men er det der i stedet afleder os fra at se hvad der sker og hvad der egentligt er på spil- i de etiske sammenfiltringer.

Aktivering af potentialet i posthuman feminisme sker gennem tænkningen- at tænke tilstrækkeligt over de udfordringer og dilemma vi møder hver dag (Braidotti, 2022, s. 4). ”Think we must- we must think” skriver Haraway (Haraway, 2016, s. 34), men understreger også vigtigheden af hvem vi vælger at tænke med: ”what thoughts think thoughts” (Haraway, 2016, s. 12). Udgangspunktet for om det er med bunden individualitet, effektivitet, standardisering og normativ etik eller om det er med kompleksitet, sammenfiltringer eller relationel etik vi tænker er afgørende for vores respons/ansvarlighed for den strengefigur vi står med. Det er, skriver Stengers, tænkning i respons på en anden tænkning (Stengers, 2021, s. 123).

SF’s styrke er en insisteren på kompleksitet. Vi kan måske suse afsted på overfladen af tynd is, men Haraway insisterer på, at vi stopper op og bliver i det komplicerede nu (Haraway, 2016, s. 1).

Dermed synker vi ned gennem Baumans overflade af tynd is, da tempo ikke længere holder os oppe. Overfladen er ikke fast, men permeabel og under overfladen ses vævninger og mønstre af sammenfiltringer og forbindelser som vi er del af og påvirker og påvirkes af (Haraway, 2016, s. 3).

Det reducerende og komplicerende præsenteres i resultatafsnittet som teorien om bæreposen eller min omvendte bærepose, hvor personalet gennem samarbejde med TOPI reducerer i deres poses indhold indtil de står med rød, gul eller grøn. Imens de tømmer deres bærepose fylder jeg min ved at tage SF som metode til at spekulere og eksperimentere og følge de tråde der træder frem.

Det fører mig videre til næste del af diskussion af det som med inspiration fra Barad kaldes: den forkerte optik (2007, s. 381).

7.2 Den forkerte optik

Foregående afsnits fokus på antagelsen om individualitet eller relation som udgangspunkt tages i dette afsnit op som diskussion af med hvilken optik man ser på objektet.

Som gennemgået i opgavens teoridel er refleksion som geometrisk optik gengivelse af et objekts spejling mellem to overflader, hvor tydelige grænser mellem entiteter ses (Barad, 2007, s. 381 Barad, 2003, s. 803; Moxnes og Osgood, 2018, s. 299). Refleksion er dermed en metafor for tænkning, der søger at repræsentere/ spejle objektet i troen på, at objektet eksisterer uafhængigt af blikket/ intra-aktionen med det og dermed at beskueren ingen påvirkning har på det (Davies, 2014, s. 734). Optikken der træder frem i min analyse af personalets og TOPIs perspektiv på

beskrivelserne er en optik, der tror på muligheden i at spejle individet som afgrænset entitet og antager at verden kan repræsenteres nøjagtigt gennem sproget som en objektiv sandhed eller i hvert fald, at et barn trivsel kan repræsenteres med rød, gul eller grøn (Colmenares, 2020, s. 337).

Under dataindsamlingen forsøger jeg at antage en diffraktiv optik, der tilbyder muligheder for at engagere sig dybere i hvordan forskelle opstår og sammenfiltringer og slørende grænser kan komme til syne. Resultatet er et fokus på nonhumant agentskab og løsende og strammende affektive flows, der decentrerer mennesket som eneste aktør.

Hvor refleksion kan beskrives som reducerede ift. hvilke muligheder der kan fremkomme, tilbyder diffraktion åbne ender, forstyrrelser og forandringer som kilde til at skabe stadig flere mønstre på samme vis som det hvide lys spredes i alle regnbuens farver (Barad, 2007, s. 80; Moxnes & Osgood, 2018, s. 299) Modsat refleksion beskæftiger diffraktion sig ikke med repræsentation, som at indfange noget der eksisterer forud for intrakaktionen og beskriver dette nøjagtigt, men i stedet søger diffraktionen med nysgerrighed efter, hvordan noget forskelligt opstår og påvirker i dette intraaktive mødeøjeblikke (Davies, 2014, s. 740).

Ved at flytte fokus fra refleksion som kilde til beskrivelserne til i stedet af se affekt som protagonist i beskrivelserne, kan man gennem affektanalyse se glimt af hvordan den strammende affekt fra tidsrammen og TOPIs refleksionsspørgsmål, styrer personalets blik mod hvad der antages at være god pædagogisk praksis ift. at opspore mistrivsel.

Simple opsætninger som god pædagogik -dårlig pædagogik, trivsel-mistrivsel, effektivitet-ineffektivitet fremstår diffraktiv meget mere komplicerede, hvis man tør kigge langt ind i, hvad der sker under den tynde overflade på disse opsætninger. Diffraktionen finder slørede grænser og uløselige sammenfiltringer, nye aktører og meget andet som jeg har forsøgt at få frem i mit analyse- og resultatafsnit.

Refleksionen der opstår gennem personalets og TOPIs samarbejde, fører som beskrevet frem til rød, gul eller grøn. En diffraktion kan ikke fremkomme med samme resultat. Som beskrevet er diffraktion iteration af mønstre og denne konstante bevægelse gør at ingenting kan indfanges/ fikseres i lignende kategorier. Alting vil altid være i bevægelse og forandring- altid på dørtærsklen mod noget andet. Det er ikke det samme som at sige at intet faktuel kan fortælles- men altings ubestemmelighed konstituerer den materialitet vi består af, som en dynamisk tilførsel af ubestemmelighed til det, vi allerede kender (Barad, 2014, s. 177-178).

Valget af med hvilken optik man ser verden, påvirker hvad man får øje på og sat i sammenhæng med min opgaves fokus, påvirker det også hvilke fortællinger eller beskrivelser der produceres. Et fokus på sammenfiltringer og affekt skifter blikket fra at se beskrivelserne af børn som udelukkende menneskeskabte, nøjagtige repræsentationer af børnene, henimod at se beskrivelserne som

komplerede assemblager af becoming, affekt og mattering. Dette udfordrer den reducerede opfattelse af beskrivelserne af børnene som udtryk for en reflektiv pædagogisk faglighed omdannet til en repræsentativ beskrivelse.

Barad påpeger at mennesket ikke kan være repræsentativ observatør, men derimod altid vil være aktør i en foranderlig materiel realitet (Brooks, 2019, s. 45) Gennem forbundethed taler hun ind i en relationel ontologi som blev præsenteret i metodeafsnittet. Diskussionen om ontologi og epistemologi tager afsæt i forskellige udgangspunkter for at forstå væren og viden men kobles også sammen med den iboende etik i kommende afsnit.

7.3 De forkerte ontologiske og epistemologiske antagelser

At tale om valg af ontologi og epistemologi er at gå tilbage til de grundlæggende antagelser, der kommer forud for hvordan noget undersøges.

Som præsenteret i de to ovenstående afsnit, har TOPIs forståelse af beskrivelser af børn og min forståelse for at se på beskrivelser af børn meget forskellige udgangspunkter. Disse er ontologiske og epistemologiske forskelle, der som beskrevet kommer til syne bl.a. igennem hvorvidt man anser verden som bestående af afgrænsede entiteter eller af uløselige sammenfiltringer.

Agentisk realisme, som er Barads begreb for en sammenfiltret etiko-onto-epistemologi kan, ifølge Barad, påvise den sammenfildrede kompleksitet af 'matter' gennem sensitive beskrivelser af materiel-diskursive praksisser (Benavente, 2010, s. 84). For at lave sensitive beskrivelser har jeg skulle tænke i SF-modus, som er at spekulere, fabulere og derigennem tage ansvar for det som opstår (Stengers, 2021 s. 126). SF er kobling af etik, ontologi og epistemologi gennem troen på at mening skabes i de relationelle forbindelser som producerer "differences that matter" (Barad, 2017, s. 36). At koble noter fra mine observationer til kunstværker, kvalitetsstandarder for træer og omvendte bæreposer betyder, at mine observationer brydes og diffraktes og lader forskelle træde frem.

TOPI videnskabsteoretiske ståsted præciseres ikke, men den universaliserende tilgang til struktureringen og opsætningen af refleksionsspørgsmål og skalering peger mod repræsentationstanker som udgangspunkt for at kunne vide noget om nogen gennem sproget og ikke gennem kroppen (Barad, 2007, s. 381) og jeg vælger derfor at antage et feministisk kritisk blik på TOPI gennem udfordring af hvad Haraway betegner som 'højteknologiens drømme om det helt igennem kendte' (Haraway, 2020, s. 50).

Haraway skriver at hun argumenterer for: "lokaliserings-, positionering- og situeringspolitikker og -epistemologier, hvor partialitet og ikke universalitet er betingelsen for at blive hørt, når man stiller

relationelle videnskaber (Haraway, 2020, s. 49). Synet fra kroppen, hvis fortællinger er sammensatte og modsætningsfyldte er for Haraway stærkere viden end den, der antages at komme ovenfra/intetstedsfra; det som hun kalder gudetricket (Haraway, 2020, s. 49).

Med SF som metode antager jeg et indefra-perspektiv, hvorfra jeg er bevidst om, og tager ansvar for, de påvirkninger jeg selv har på mit undersøgelsesfelt og for den viden der produceres.

Det sætter validitetskriterier fra kvalitativ forskning som f.eks. Lincoln og Gubas credibility, transferability, dependability og conformability ud af spil (Bryman, 2016) og som skrevet i metodeafsnittet foreslår jeg i stedet selv at anvende rhizomatisk og voluptuøs validitet for at tale om kvalitet og viden i posthuman forskning.

Rhizomatisk validitets kriterier opnås når metoder der skaber uro indefra udvider gennem åbne ender, modarbejder nye regimer og modarbejder autoritet gennem insistere på kompleksitet (Lather, 1993, s. 686). Indefra henviser til det situerede perspektiv, at den viden der fremhæves kommer fra perspektiver, der oplever det der undersøges indefra. Mine perspektiver på data som affekt kommer netop derfra, og i forhold til beskrivelserne af børn kræver feministisk ansvarlighed, en viden med hvad Haraway kalder, ekstrem lokalisering- ikke en fikseret lokalisering, men lokalisering gennem materiel-semiotiske perspektiver (Haraway, 2020, s. 49).

Når SF anvendes teoretisk, metodologisk og analytisk opstår det komplicerede rhizomatiske mønster af hvordan nuet er foranderligt og sammenfiltret. En udtømmende beskrivelse vil ikke være mulig og som beskrevet, er det heller ikke formålet. Formålet er alene at påvise hvordan neoliberale ideer reducerer (Aabro, 2020, s. 758; Haraway, 2016, s. 33; Moe, 2018, s.652) og dis-entangler (Tsing, 2015) den komplicerede dagtilbudshverdag gennem eksperimenterede tilgange. SF handler derimod om at acceptere den ubarmhjertige risiko ved ikke at vide hvad fremtiden bringer med sikkerhed og dermed vælge at blive i nuet (Haraway, 2016, s. 12).

Voluptuøs validitet handler om at påvise den maskuline hegemoni i epistemologien og udfordre den ved at indsætte den feminine anden og derigennem sætte fokus på, hvor det maskuline ikke længere rækker (Lather, 1993, s 681-682). Det maskuline læser jeg som et antropocentrisk udgangspunkt for hvordan væren og viden forstås (Braidotti, 2022, s. 3-4). Dette kobles bl.a. til social ulighed og ensporede tankebaner, der overser situerede positioner og perspektiver, hvormed verden risikerer at blive reduceret til ren ressource (Haraway, 2020, s. 63; Mitman, 2019, s. 3). Udgangspunktet for overhovedet at skrive en masteropgave om et posthumant feministisk perspektiv på dagtilbudsledelse kommer herfra da, som Davis et al. (2015) påpeger, mange af de ledelsesteorier der er tilgængelige at tænke med er mandsdominerede og ikke anerkender eller reflekterer over den komplicerede og feminiserede dagtilbudskontekst (Davis et al., 2015, s. 135).

Den feminine voluptuositet tilbyder kropslige, situerede perspektiver. Det voluptuøse åbner for fortællinger, der beretter gennem tanker, følelser, modsætninger, ømhed og mavefornemmelser f.eks. igennem SF som spekulativ feminisme og spekulative fabuleringer med åbne ender, der efterlader spørgsmål og skaber kropslige fornemmelser kan tænkes videre med, som f.eks. Tsing der spørger: "What makes global knowledge possible? Hvortil hun selv svarer: "Erasing collaborations" (Haraway, 2016, s. 181). Selvom Tsing selv svarer, efterlader hun et spørgsmål jeg kan tænke videre med og som lader mig belyse min egen ledelsespraksis og data til denne opgave ved at tænke-med hende. Hvorfor tror vi på, at alt vores faglige, erfaringsbaserede, kropslige og relationelle viden om barnet kan reduceres ned til en universaliseret skabelon og at farveskalering i rød, gul og grøn gør denne viden mere ægte og delbar. Ved at udviske alt det komplicerende, kan svaret måske være.

I samtale med mine vejledere kom vi ind på min datafremskrivning. Samtalen omhandlede min anvendelse af data som rå transskription, hvortil den ene siger, at hun får ondt i maven på vegne af børnene når hun læser det. Disse kropslige argumenter har voluptuøs karakter og peger ikke mod udefra satte kriterier for etik eller databearbejdning, men på hvilke kropslige fornemmelser de fremkalder. I denne validitetsforståelse valideres viden gennem nærheden mellem epistemologi og etik, som en feminin situering i det nære med afstand til objektivitet og universalisering af viden (Lather, 1993, s. 683). Igennem opgaven har jeg argumenteret og arbejdet mod validitet i voluptuøs situering ved at insistere på sammenhængen mellem viden og etik- TOPI derimod kan ikke valideres efter disse krav da viden og etik her er adskilte og viden valideres efter. Jeg holder fast i denne situering og peger diskussionen mod tre mulighedsrum for posthuman feministisk ledelse, med afsæt i den læring jeg har fået gennem den anvendte posthumane teori og de nye tanker og perspektiver, der er opstået i fremskrivningen af denne masteropgave.

7.4 Posthuman feministisk ledelse

The very strength of women who make a fuss is not to represent the True, rather to be witnesses for the possibility of other ways of doing what would perhaps be 'better' (Haraway, 2016, s. 130-131).

Som citatet viser, er den feministiske styrke ikke at erstatte en type viden med en anden, på samme måde som det ikke er opgavens intention at erstatte en type ledelse med en anden. Det jeg ønsker er at lave "fuss", "trouble" og komplicere fordi jeg tror på at vi derigennem får adgang til langt mere responsabel pædagogik.

Davies, Krieg & Smith (2015) skriver at det er på høje tid dagtilbudsledelse får adgang til alternative feministiske, poststrukturelle diskurser omkring lederskab, som kan skabe basis for mere samarbejdende, etiske, inkluderende og social retfærdige samfund (Davis et al., 2015, s.145).

Fairchild (2018) kalder ligeledes på at udvide rammen for hvad lederskab kan være gennem et mere-end-humant perspektiv og derigennem ændre på forståelsen af, hvad der er relationer mellem og hvad der har agentskab (Fairchild, 2018, s. 53)

Jeg vil forsøge at svare på deres kald og tilføje flere elementer til diskussionen om posthuman, feministisk dagtilbudsledelse gennem de mulighedsrum jeg har fået øje på undervejs i min masterproces for at indramme mit ledelsesbegreb: komplicerende ledelse.

7.4.1 Mulighedsrum nummer I: Komplicer, komplicer, komplicer

Hvad kan regnbuer, bæreposer og fabuleringer tilbyde ledelse af dagtilbud som spejle, træer og standardiserende digitale værktøjer ikke kan? De kan tilbyde et andet udgangspunkt, en anden optik og en anden ontologi og epistemologi med det resultat, at verden pludseligt fremstår langt mere kompliceret.

Kompliceringen giver adgang til nye forståelser og et nyt blik på sammenhænge og ansvar. Dette kan føre til ændret ledelsespraksis og dermed til ændret pædagogisk praksis, hvor vi tager bedre ansvar for den verden vi skaber for børnene.

'Matter of fact', 'matters of concern' og 'matters of care' (Dolphijn & van der Tuin, 2012, s. 69). kan ikke længere adskilles, da de alle i denne optik er forbundet i etiko-onto-epistemologien og dermed i SF. Vi kan ikke vælge, hvornår vi tænker med den ene eller den anden og må tage ansvar for at tænke og respondere gennem deres sammenfiltringer.

Det får mig til at tænke på Lindgrens forskning, der viser, at selv om studerende, der er under oplæring i at anvende dokumentation, er optagede af etikken, påpeger de vigtigheden i dokumentationen som et argument, der trumfer etiske overvejelser (Lindgren, 2012, s. 337).

Denne adskillelse af fact, concern og care (Dolphijn & van der Tuin, 2012, s. 69) reducerer kompleksiteten i at anvende pædagogisk dokumentation. Argumenterne er, som Pettersvold, Østrem (2013) og Aabro et al. (2017) skriver, reduceret til legitimerende forklaringer og godhedsargumenter (Aabro et. al, 2017), der udelukker behovet for andre argumenter.

Når Hostyn et al. (2020) i deres forskning beskriver hvordan pædagogisk dokumentation er pædagogens fortælling om barnets udvikling rammer hun ind i noget essentielt. Hvis fortælling er det? Er det pædagogens fortælling- eller er det, set i lyset af min opgaves fokus, mere det digitale værktøjs fortælling og dermed en politisk fortælling. "Therefore, pedagogical documentation is an

excellent method to monitor one's practice children" fortsætter Hostyn et al. (Hostyn et al., 2020, s. 402-403) og igen må jeg problematisere, hvor excellent det er. Med tanke på rhizomet og træformen fremstår en sådan beskrivelse som en træform, der monitorerer en fastsat udviklingsforståelse og dermed optisk udelukker muligheden for at se rhizomet.

Vi må i stedet turde at se ind i det som vi ikke aldrig kan vide noget om med sikkerhed og ikke lade os narre af løfter om effektivitet og simplificering. Vi skal i stedet hylde modsigelse, dekonstruktion og lidenskab i håb om at transformere (Haraway, 2020, s. 40-41),

Inspirationen til at tænke dagtilbudsledelse gennem feministisk ledelse fra andre professioner vægtlagde risiko og opgør med gældende diskurser. De lagde op til tænkning og nysgerrighed som kilde til at opnå retfærdighed og ligestilling. Som Haraway påpeger, er det kun derigennem vi risikerer at finde noget der virker, som har konsekvenser for vores måde at være mennesker på og som måske endda er smukt (Haraway, 2016, s. 10).

7.4.2 Mulighedsrum nummer II: Omsorgsetik og ikke-uskyldig omsorgspraksis

I dette andet mulighedsrum for posthuman feministisk ledelse går jeg ind i diskussionen af, hvilken betydning forståelse af etik har for, hvordan ledelse udfolder sig og hvilke konsekvenser det har for ledelse af pædagogisk arbejde med børn.

At antage etikken som relationel og ikke tilknyttet det normative 'gode' er som beskrevet at skifte perspektiv mellem etik som noget der kan tilføjes og etik som noget man altid, allerede er uløseligt sammenfiltret med. Den posthumane etik knytter sig til ikke-uskyldige omsorgspraksisser (Aslanian & Moxnes, 2020; Hohti & Tammie, 2019) ved at fjerne fokus fra det gode til at alle handlinger påvirker og dermed har konsekvenser. At beskrive børn er ikke-uskyldigt også selv om argumenterne for at gøre det, er normativt 'gode' (Aabro et al., 2017; Pettersvold & Østrem, 2013). Hohti og Tammie (2019) påpeger gennem deres forskning, hvordan det normativt 'gode' kompliceres af påvirkningen fra de ikke-uskyldige omsorgspraksisser (Hohti & Tammie, 2019). Dette trækker tråde til Zonkas forskning, der viser hvordan dokumentation anvendes til at skabe pynt gennem udvælgelse af, hvad der tages med og hvad der udelades (Zonka, 2021). Denne ikke-uskyldige udvælgelse knyttes i Zonkas forskning til pædagogen, men også her tænker jeg at dokumentationsredskaberne har indflydelse på, hvad der kommer med. Jeg ønsker dermed at problematisere digital ikke-uskyldig praksis, der afgør hvordan dokumentation udformes og som TOPI ikke efterlader rum til pædagogiske overvejelser.

Ved genlæsninger af mine noter finder jeg også at etik- og omsorgsbegrebet kompliceres ved at åbne for forskelle mellem at ville det 'gode' for børnene og forstå det som ikke-uskyldige praksisser og relationer.

"Vi skal være gode til at sætte i gul hvis der er den mindste udfordring"

"Så er hun gul- det skal altid komme barnet til gode", s.

" Er barnet lysegult to gange er barnet gult"

Omsorgen og etikken som formuleres i disse citater handler om vigtigheden i at opspore mistrivsel og at gøre 'det gode' i en normativ forstand. TOPI er rammen for hvad det gode er: det er opsporing, skalering og handling.

Pettersvold og Østrem (2013) skriver, at selvom der er gode intentioner knyttet til ønsket om kortlægning, er den retoriske kraft i argumenterne stærkere end forholdet mellem intentionerne og selve praksissen (Pettersvold & Østrem, 2013, s. 26). Sat op imod de to etiske positioner taler godhedsargumenterne ind i den normative position, som noget der tilføres med gode intentioner. Praksissen derimod viser sig i min data at være mere tvivlsom:

"Puhh, hvornår kommer de nemme".

"Sagde I ikke, der kom nogle nemme nogen lige om lidt"

Posthuman feministisk etik handler om at tage ansvar for den verdensskabelse vi er del af (Truman, 2019,s.32) og i et ledelsesperspektiv bliver det til en bevidsthed om, hvad vores intra-aktioner og sammenfiltringer medfører af ikke-uskyldig praksis.

Med opgavens udgangspunkt i beskrivelser af børn som affektiv produktion runder jeg opgaven af med endnu et mulighedsrum for posthuman feministisk ledelse af dagtilbud: affektive fortællinger.

7.4.3 Mulighedsrum nummer III: Fortæl, fortæl, fortæl

"Stories matter, many stories matter. Stories have been used to dispose and malign; but stories can also be used to empower and to humanize. Stories can break the dignity of a people, but stories can also repair that dignity" (Adichie, 2019)

Storyteller og forfatter, Chimamanda Ngozi Adichie, fortæller i indledende citat om faren ved 'the single story'. 'The single story' skal forstås som den dominerede fortælling, der fortælles igen og igen og bliver til sandheden om hvordan et menneske, et folkefærd eller et land er. Adichie beskriver at faren ved the single story er en risiko for kritisk misforståelse, for forenklinger, for ubalance og or at reducere menneskers værdighed (Adichie, 2009). At fortælle historier er tæt forbundet med magt, som Adichies citat indledningsvist beskriver. Fortælleren er i et ulige magtforhold med det der beskrives. Hos fortælleren ligger magten til at afgøre hvor fortællingen startes og afsluttes, hvad der kommer med og ikke kommer med i fortællingen. Dette i særlig grad når den der beskrives ikke har lige muligheder for genmæle- som f.eks. et barn. I denne optik er fortællingen ikke-uskyldig; den er politisk og magtfuld. I dette kapitel ønsker jeg at diskutere, hvordan fortællinger kan fungere som udgangspunkt for pædagogisk ledelse, der søger etisk, relationel forankring og tager følgende citat fra Haraway (2016) som afsæt.

"The risk of listening to a story is that it can obligate us in ramifying webs that can not be known in advance of venturing among their myriad threads. In a world of anthropozoogenesis, the figural is more likely than not to grow teeth and bite us in the bum" (Haraway, 2016, s. 132).

Jeg vil argumentere for, at beskrivelser af børn kan gøre det samme. I genlæsninger af min data oplever jeg det på egen 'bum' eller måske mere i mavefornemmelsen.

"Sprog komma familie punktum" eller *"Han er ikke lysegul for mig. Han er gul- helt gul- gul- helt gul"*, kan ikke læses uden at kunne mærkes i kroppen.

Haraways citat peger på, at fortællingerne forpligtiger os til, at lade os rive med langs fortællingens tråde og se hvor de bærer hen. *"Sprog komma familie punktum"* har ført mig igennem masteropgaven, ved ikke at lade mig slippe for at se alle de sammenfiltringer som den er skabt i intra-aktion med. Og ja, den bider, og kræver af mig at jeg erstatter den med en anden og måske bedre fortælling (Haraway, 2016, s. 130-131).

Zonka (20221) henviser til, hvordan anvendelse af pædagogisk dokumentation kan ses som en bevidst samling af spredte fortællinger, der skaber en samlet fortælling om et barns identitet. Zonka pointerer i hendes konklusion at pædagoger vælger, hvad de vil vise og laver egne fortolkninger på et meget begrænset grundlag. Hun sammenkobler anvendelsen af pædagogisk dokumentation med pædagogens ønske om selv at fremstå faglig. Det vil, på baggrund af min diskussion, være mit argument, at denne faglighed skal placeres i et andet udgangspunkt, en anden optik og en anden ontologi og epistemologi (Barad, 2007, s. 381)

Spørgsmålet der står tilbage må derfor være, hvordan vi anvender fortællingerne til at foreslå bedre verdner i dagtilbuddene for børnene, når Haraway beskriver at fortællingerne er dem, der skaber de verdner vi lever i (Haraway, 2016, s. 10,31)? (Moxnes & Osgood, 2019, s. 3). Det gør vi gennem bevidsthed om:

At fortællinger om børn er ikke-uskyldige.

At fortællingerne om børn ikke kun er fortællinger om børn, men også er politiske fortællinger om, hvordan barnet og barndommen konceptualiseres.

At fortællinger om børn ikke kun skabes af mennesker, men også af materialitet.

At fortællinger altid er tænkt gennem andre tanker og andre fortællinger, hvilket kræver bevidsthed om, hvem vi vælger at tænke-med.

At vi ikke godtager 'single stories' som repræsenterer det universelle, men aktivt søger forskelle gennem flere og flere fortællinger.

At vi tager os tid til at tænke- At vi tager os tid til at mærke- At vi tager os tid til at lytte - og tid til at fortælle.

Fortællinger handler om at være vidne og berette om alt det der sker, fra sin egen situerede position (Malone et al., 2020, s. 143). Jeg har brugt fabulerende resultater til at fortælle om min data; andres fortællinger om samme dataindsamling, ville have skabt andre fortællinger.

Situeret viden er immanent viden, der knytter sig til de positioner, hvorfra man kan fortælle:

Jeg var vidne til TOPIs samarbejde med pædagogisk personale og denne spekulative, fabulerende strengefigur er mit respons.

8 So Far

We may only have imaginary escapes to offer *so far* but things could be otherwise”
(min kursivering) (Stengers, 2021, s. 126)

Indtil videre, insisterer Isabel Stengers; det nuværende normale accepteres kun *indtil videre* (Robinson, 2021, s. 126) 'So Far'/ indtil videre er Haraways måde at lave trouble mod etablerede tanker med insisteren på, at alting, altid kan være anderledes. Vi kan forme og tilbyde andre verdener med og gennem hinanden (Robinson, 2021, s. 126) med SF som figur for at modtage, ændre og afgive mønstre.

Det er mit håb at denne masteropgave kan vise til, hvordan posthumane og feministiske teorier og postkvalitative metoder kan anvendes til at tænke-med og ikke blot til at tænke over.

Opgaven handler mere om nye perspektiver og nye metoder end om nyt indhold (Robinson et al., 2021, s. 7). Pædagogisk dokumentation; herunder også digital pædagogisk dokumentation til beskrivelser af børn er et velbeskrevet emne i dagtilbudsforskningen, men mit metodologiske afsæt i SF giver mulighed for at vægtlægge tænkning, affekt, optik og forskelle, der tilfører nye perspektiver og fortællinger til den forskning, der allerede forelægger (Colmenares, 2021).

Jeg valgte overbegrebet 'komplicerende' afledt af Haraways 'trouble' som ramme for hvad jeg ønskede SF skulle belyse opgaven igennem. Opgavens belyser behovet for et ledelsesmæssigt afsæt i posthumane og feministiske ideer og perspektiver som modstand til reduktionen af den pædagogiske profession og praksis; og overfor denne reduktion stiller jeg det komplicerende. Ved at se på beskrivelser af børn, som produktet af affektive påvirkninger mellem politiske dagsordner, ledelse, tid, digitale værktøjer og pædagogiske personale, opstår der flere komplicerende fortællinger om, hvad der er på spil i dagtilbuddets hverdag. Postkvalitative metoder lader mig belyse sammenfiltringer, hvilket på eksperimenterede vis forstyrrer, det som tages for givet (Colmenares, 2021).

Endeligt bidrager min masteropgaves fokus på posthuman feministisk ledelse af dagtilbud til fortællingen om hvordan man leder, ved at udfordre dominerende ideer om ledelses form og indhold og i stedet vægtlægge en værdimæssig forankring, der varetager de udfordringer pædagogfaget står i.

For at udføre retfærdig pædagogik, skal vi forstå posthumane og feministiske perspektiver og koble dem til ledelse. Fortællingerne er afgørende; de er pædagogikkens kerne. Vores ansvar for børnene kan ikke reduceres til regnskabspligt gennem singulære repræsentationer, målinger og kategoriseringer. Dette er ikke det pædagogiske ansvar; det pædagogiske ansvar er etiko-onto-epistemologisk. Det er pædagogerne, der står som afsender af fortællingerne: også selv om multiple

andre aktører 'ghostwriter' fortællingen. Det er pædagogerne, der med ansvar for hvilke fortællinger, der kan læses om barnet, afgør hvad der eksisterer (Jones, 2013). Dette kræver forståelse for ikke-uskyldig omsorgspraksis og en villighed til at tage ansvar for den fortælling de står med i hænderne (Haraway, 2018). Men her kommer lederen først- og ansvaret for fortællingen starter her.

Jeg afrunder skrivningen, men holder tænkningen åben. Jeg afslutter ikke med mine egne ord, men med ordene fra en kvinde vi kan tænke-med:

“Hard times are coming, when we’ll be wanting the voices of writers who can see alternatives to how we live now, can see through our fear-stricken society and its obsessive technologies to other ways of being, and even imagine real grounds for hope.

We’ll need writers who can remember freedom- poets, visionaries- realists of a larger reality”

(Le Guin, 2016, s. 88).

9 Referanser/litteraturliste

- Adichie, C.N. (2009, juli). *The danger of the Single Story* [Video] TED Conferences. [Chimamanda Ngozi Adichie: The danger of a single story | TED Talk](#)
- Alasuutari, M. (2020). Documents in interaction: A case study of parent-teacher meetings (ECEC). I M. Alasuutari, H. Kelle & H. Knauf (Red.), *Documentation in Institutional Contexts of Early Childhood Normalisation, Participation and Professionalism* (s. 205-224). Springer.
- Andersen, P.Ø., Hjort, K. & Schmidt, L.S.K. (2008). Dokumentation og evaluering - mellem forvaltning og pædagogik. *Børn & Unge*, 51, [Børn&Unge - 2008/51 - Dokumentation og evaluering - mellem forvaltning og pædagogik \(boernogunge.dk\)](#)
- Aros (u.å.) *Your Rainbow Panorama*. [Your Rainbow Panorama - ARoS](#)
- Aslanian, T. K. & Moxnes, A. R. (2020). Making “cuts” with a holstein cow. *Journal of Childhood Studies*, 45(2), 53-66. DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.18357/jcs452202019739>
- Barad, K. (2003). Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter. *Journal of Women in Culture and Society*, 28(3), 801-831.
- Barad, K. (2014). Diffracting Diffraction: Cutting Together-Apart, *Parallax*, 20(3), 168-187. DOI: <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1086/345321>
- Barad, K. (2020). Troubling Time/s and Ecologies of Nothingness: Re-turning, Re-membering, and Facing the Incalculable. I M. Fritsch, P. Lynes & D. Wood (Red.), *Eco-Deconstruction: Derrida and Environmental Philosophy* (s. 206-249). Fordham University Press.
- Barad, K. (2007). *Meeting the Universe Halfway Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Duke University Press.
- Benavente, B. R. (2010). Re(con)figuring the ethico-onto-epistemological question of matter. *Graduate Journal of Social Science*, 7(1), 83-86.
- Birkeland, J., Glosvik, Ø. & Aasen, W. (2021). Systemic leadership in Nordic kindergartens: a Scoping Review. *Educare- vetenskapeliga skrifter*, (4), 114-163. [10.24834/educare.2021.4.5](https://doi.org/10.24834/educare.2021.4.5)
- Braidotti, R. (2022). *Posthuman Feminism*. Polity Press.
- Braidotti, R. & Hlavajova, M. (2018). *Posthuman Glossary*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Braidotti, R., Bozalek, V., Shefer, T. & Zembylas, M. (2018). *Socially Just Pedagogies: Posthumanist, Feminist and Materialist Perspectives in Higher Education*. Bloomsbury.
- Brooks, A. K. (2019). Agential realism in a community-based organization in Mexico: An ethico-onto-epistemology of emancipatory learning. *Adult education quarterly*, 69(1), 42-59. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1177/0741713618815579>
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5. udg). Oxford University Press.
- Bøe, M. (2016). *Personalledelse som hybride praksiser* [Doktoravhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Børne- og Socialministeriet. (2018). *Den styrkede pædagogiske læreplan*. [Den styrkede pædagogiske læreplan Rammer og indhold \(emu.dk\)](#)

- Bösel, B. (2014). Affective synchronization, rhythm analysis and the polyphonic qualities of the present moment. I M. Angere, B. Bösel & M. Ott (Red.), *Timing of Affect: Epistemologies, aesthetics, politics* (s. 87-102). Diaphanes.
- Clough, P. (2008). The Affective Turn Political Economy, Biomedicine and Bodies. *Theory, Culture & Society*, 25(1), 1–22. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1177/0263276407085156>
- Colmenares, E. E. (2021). Exploring student teachers' 'stuck moments': affect[ing] the theory-practice gap in social justice teacher education. *Professional Development in Education* 47(2-3), 377-391. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1080/19415257.2021.1879229>
- Clover, D. E., Etmanski, C. & Reimer, R. (2017). Gendering Collaboration: Adult Education in Feminist Leadership. *New directions for adult and continuing education*, (156), 21-31. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1002/ace.20247>
- Dannesboe, K. I., Westerling, A. & Juhl, P. (2021, 16. august): *Making space for 'learning': appropriating new learning agendas in early childhood education and care* [internetartikel], *Journal of Education Policy*. <https://doi.org/10.1080/02680939.2021.1979659>
- Danmarks Evalueringsinstitut. (2016). *Kommunernes brug af redskaber til vurdering, dokumentation og evaluering. Overblik over kommunernes brug af redskaber til vurdering, dokumentation og evaluering | EVA*
- Davis, K., Krieg, S. & Smith, K. (2015). Leading otherwise: using a feminist-poststructuralist and postcolonial lens to create alternative spaces for early childhood educational leaders. *International Journal of Leadership in Education*, 18(2), 131-148. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1080/13603124.2014.943296>
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2013). *A Thousand Plateaus*. Bloomsbury.
- Den Danske Ordbog (2022, maj). [reduktion — Den Danske Ordbog \(ordnet.dk\)](https://ordnet.dk)
- Dolphijn, R. & van der Tuin, I. (2012). *New Materialism: Interview & Cartographies*. Open Humanities Press. DOI: <http://dx.doi.org/10.3998/ohp.11515701.0001.001>
- Eastop, D. (2014). String figures matter: Embodied knowledge in action. *Craft Research*, 5(2) 221-229. https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1386/crre.5.2.221_1
- Eliasson, O. (u.å) [Room for one colour • Artwork • Studio Olafur Eliasson](https://www.studioolafur.com/en/room-for-one-colour)
- Engelman, S. (2019). Kindred Spirits: Learning to Love Nature the Posthuman Way. *Journal of Philosophy of Education*, 53(3), 503-517. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1111/1467-9752.12379>
- Fagertun, A. The Effect of 'Affect': Henrietta Moore's Turn. (2014). *Social Analysis*, 58(2) 120–126. DOI:10.3167/sa.2014.580207
- Fairchild, N. (2018). The micropolitics of posthuman early years leadership assemblages: Exploring more-than-human relationality. *Contemporary Issues in Early Childhood*. 20(1) 53-64. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1177/1463949118793332>
- Haraway, D.J. (2016). *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press.
- Haraway, D.J. (2018). SF with Stengers: Asked For or Not, the Pattern Is Now in Your Hands. *Substance*, 47(1) 60-63.
- Haraway, D. J. (2020). *Situeret Viden: Videnskabsspørgsmålet i feminismen og det partielle perspektivs forrang*. Forlaget Mindspace.
- Haraway, D., Ishikawa, N., Gilbert, S.F., Olwig, K., Tsing, A.L. & Bubandt, N. (2016). Anthropologists Are Talking – About the Anthropocene, *Ethnos*, 81(3), 535-564. DOI: 10.1080/00141844.2015.1105838
- Heikka, J., Halttunen, L. & Waniganayake, M. (2016). Investigating Teacher Leadership in ECE Centres in Finland. *Journal of Early Childhood Education Research* 5(2) 289–309.

- Hewer, P. (2022). Reimagining the terrain of liquid times: Reflexive marketing and the sociological imagination. *Journal of Consumer Culture*, 20(2), 293-310. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1177/1469540520955203>
- Hognestad, K. (2016). *Pedagogiske lederes kunnskapsledelse som praksis på avdelingen i barnehagen* [Doktoravhandling]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Hohti, R. (2018). Siiri and the "Bag Lady": Analysing the Material Entanglements of Special Needs. *Reconceptualizing Educational Research Methodology* 9(1). 6-16. <https://doi.org/10.7577/term.2698>
- Hohti, R., & Tammi, T. (2019). The greenhouse effect: Multispecies childhood and non-innocent relations of care. *Childhood*, 26(2), 169-185. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1177/0907568219826263>
- Hostyn, I., Mäkitalo, A.-R., Hakari, S. & Vandenbussche, L. (2020). The professional actuation of pedagogical documentation in Belgian and Finnish early childhood education settings. *Early child development and care*, 190(3), 400-413. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1080/03004430.2018.1475368>
- Jones, L. (2013). Becoming Child/ Becoming Dress. *Global studies of childhood* 3(3), 289-296. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.2304/gsch.2013.3.3.289>
- Kitzinger, C. (2007). Feminist Approaches. I C. Seale, G. Gobo, J.F. Gubrium & D. Silverman, (Red.). *Qualitative Research Practice* (s.113-129). Sage.
- Knauf, H. (2019) Documentation Strategies: Pedagogical Documentation from the Perspective of Early Childhood Teachers in New Zealand and Germany. *Early Childhood Education Journal*, 48(1), 11–19. <https://doi.org/10.1007/s10643-019-00979-9>
- Knopf, J.W (2006). Doing a Literature Review. *PS, Political Science & Politics*, 39(1), 127-132. DOI:10.1017/S1049096506060264
- Koivunen, A. (2010). An affective turn? Reimagining the subject of feminist theory. I M. Lilleström & S. Paasonen. (2010). *Working with Affect in Feminist Readings: Disturbing Differences*. Routledge.
- Kommunernes Landsforening (2020, september). *Anvendelse af digitale redskaber i dagtilbud- En undersøgelse om anvendelsen af digitale redskaber i pædagogisk praksis*. [Anvendelse af digitale redskaber i dagtilbud \(kl.dk\)](https://www.kommunerne.dk/~/media/2020/09/20200929_anvendelse_af_digitalte_redskaber_i_dagtilbud.pdf)
- Københavns Universitet. (2011, marts). *Kvalitetsstandard for højstammede træer til byer og veje*. [Kvalitetsstandard for højstammede træer til byer og veje – Københavns Universitet \(ku.dk\)](https://www.ku.dk/kvalitetsstandard-for-hojstammede-traeer-til-byer-og-veje/)
- Lather, P. (1993). Fertile Obsession: Validity after Poststructuralism. *The Sociological Quarterly* 34(4) 673-693. <https://ezproxy.usn.no/login?url=https://www.jstor.org/stable/4121374>
- Le Guin, U.K. (2016). *Words are my Matter: Writings About Life and Books, 2000-2016*. Small Beer Press.
- Le Guin, U.K. (2022). *Bæreposeteorien om fiction*. Forlaget Virkelig.
- Lenters, K. (2016). Telling “a Story of Somebody” Through Digital Scrapbooking: A Fourth Grade Multiliteracies Project Takes an Affective Turn. *Literacy Research and Instruction*, 55(3), 262-283. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1080/19388071.2016.1162234>
- Lilleström, M. & Paasonen, S. (2010). *Working with Affect in Feminist Readings: Disturbing Differences*. Routledge.
- Lindgren, A. (2012). Ethical Issues in Pedagogical Documentation: Representations of Children Through Digital Technology. *International journal of early childhood*, 44 (3), 327-340. DOI:10.1007/s13158-012-0074-x
- Malone, K., Logan, M., Siegel, L., Regaldo, J. & Wade-Leeuwen, B. (2020). Shimmering With Deborah Bird Rose. *Australian Journal of Environmental Education*, 36(2). DOI:10.1017/ae.2020.23

- Mitman, G. (2019). *Reflections on the Plantationocene- a conversation with Donna Haraway & Anna Tsing moderated by Gregg Mitman*. [Internet] [PlantationoceneReflections_Haraway_Tsing.pdf](#) (edgeeffects.net)
- Moe, M. (2018). Striated and Smooth Leadership Spaces. *Qualitative Inquiry* 25(7) 652–660. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1177/1077800418806614>
- Moxnes, A. R. (2019). Working Across/Within/Through Academic Conventions of Writing a Ph.D.: Stories About Writing a Feminist Thesis. I G. Crimmins (Red). *Strategies for Resisting Sexism in the Academy* (247-265). Palgrave Macmillan.
- Moxnes, A. R. & Osgood, J. (2018). Sticky stories from the classroom: From reflection to diffraction in Early Childhood Teacher Education. *Contemporary Issues in Early Childhood*. 19(3), 297-309. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1177/1463949118766662>
- Moxnes, A.R & Osgood, J. (2019). Storying Diffractive Pedagogy: Reconfiguring Groupwork in Early Childhood Teacher Education. *Reconceptualizing Educational Research Methodology* 10(1), 1-13. DOI: 10.7577/term.3240
- NESH (2019, juni). *Guidelines for Research Ethics in the Social Sciences, Humanities, Law and Theology*. [Guidelines for Research Ethics in the Social Sciences, Humanities, Law and Theology | Forskningsetikk](#)
- Navaro-Yashin, Y. (2009). Affective Spaces, Melancholic Objects: Ruination and the Production of Anthropological Knowledge. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 15(1) 1-18. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1111/j.1467-9655.2008.01527.x>
- Palmer, H. & Hunter, V. (2018). – *Worlding*. [New Materialism](#)
- Pearlman, B., Mendelson, J., Flanagan, B. & Kennedy, O. (Producenter). (2017). Kunstens design – Olafur Eliasson [Episode i tv-serie]. I *Det abstrakte: Designkunst* [TV-serie] Netflix. [Det abstrakte: designkunst | Officielt Netflix-websted](#)
- Pettersvold, M. & Østrem, S. (2013). *Mestrer, mestrer ikke. Jagten på det normale barnet*. Res Publica
- Puig de la Bellacasa, M. P. (2012). ‘Nothing Comes Without Its World’: Thinking with Care. *The Sociological Review*, 60(2), 197-216. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1111/j.1467-954X.2012.02070.x>
- Puig de la Bellacasa, M.P. (2017) *Matters of care: Speculative Ethics in More Than Human Worlds*. University of Minnesota Press
- Rambøll (2022, februar). *Tidlig Opsporing og Indsats*. [TOPI - Hjernen&Hjertet \(ramboll.com\)](#)
- Rao, A. & Kelleher, D. (2000). Leadership for social transformation: some ideas and questions on institutions and feminist leadership. *Gender and Development*, 8(3), 74-79. <https://ezproxy.usn.no/login?url=https://www.jstor.org/stable/4030465>
- Rhedding-Jones, J., Bjelkerud, A.W., Gjæver, K., Røkholt, E.G., Holten, I.S., Lafton, T., Moxnes, A.R. & Pope, L.A. (2014). Critical methodologies: Early childhood research studies in Norway. *Reconceptualizing Educational Research Methodology*, 5(2). DOI:10.7577/term.1217
- Reinertsen, A. B. (2019). Poetry/Moments of Educational Justice and Research: Pedagogical Encounters and the Production of New Worldly Collectivities. *Qualitative Inquiry*, 25(7), 625-635. DOI: 10.1177/1077800414530256
- Ringrose, J. (2011). Beyond Discourse? Using Deleuze and Guattari's schizoanalysis to explore affective assemblages, heterosexually striated space, and lines of flight online and at school. *Educational Philosophy and Theory*, 43(6), 598-618. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1111/j.1469-5812.2009.00601.x>

- Ringrose, J. & Renold, E. (2014). "F..k Rape!": Exploring Affective Intensities in a Feminist Research Assemblage. *Qualitative inquiry*, 20(6), 772-780. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1177/1077800414530261>
- Smith, K. (2011). Producing governable subjects: Images of childhood old and new. *Childhood*, 19(1), 24–37. DOI: 10.1177/0907568211401434
- Socialstyrelsen (2015). *Guide til tidlig opsporing af børn i en udsat position – Arbejdsbeskrivelse for fagprofessionelle i vuggestuen*. [tidlig-opsporing-vuggestuen_ny.pdf](https://socialstyrelsen.dk/tidlig-opsporing-vuggestuen_ny.pdf) (socialstyrelsen.dk)
- Stengers, I. (2021). Ursula K. Le Guin, Thinking in SF Mode. I C.L. Robinson, S. Bouttier & P. Patoine. *The Legacies of Ursula K. Le Guin Science, Fiction, Ethics* (121-136). Palgrave Macmillan.
- Stengers, I. & Despret, V. (2014). *Women who make a fuss*. University of Minnesota Press.
- St. Pierre, E.A., Jackson, Y. A., Mazzei, L. A. (2016) New Empiricisms and New Materialisms: Conditions for New Inquiry. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, 16(2) 99–110. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1177/1532708616638694>
- Taylor, A., Blaise, M. & Guigny, M. (2013). Haraway's 'bag lady storytelling': relocating childhood and learning within a 'post-human landscape'. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 34(1), 48-62. DOI: 10.1080/01596306.2012.698863
- Togsverd, L. (2015). *Da kvaliteten kom til småbørnsinstitutionerne. Beretninger om hvordan det går til når kvalitet på det småbørnspædagogiske område skal vides og styres*. [Doktorgradsavhandling]. Institut for psykologi og uddannelsesforskning, Roskilde Universitet. [Microsoft Word - Samlet 9. juli \(ruc.dk\)](https://ruc.dk/microsof-word-samlet-9-juli)
- Truman, S.E. (2018). SF! Haraway's Situated Feminisms and Speculative Fabulations in English Class. *Studies in Philosophy and Education*, 38(1), 31–42. <https://doi.org/10.1007/s11217-018-9632-5>
- Tsing, A.L. (2015, 15. maj) *Anna Lowenhaupt Tsing – A Feminist Approach to the Anthropocene: Earth Stalked by Man [Video]* [Anna Lowenhaupt Tsing – A Feminist Approach to the Anthropocene: Earth Stalked by Man | Barnard Center for Research on Women](https://www.barnardcenterforresearchonwomen.org/anna-lowenhaupt-tsing-a-feminist-approach-to-the-anthropocene-earth-stalked-by-man)
- Wallin, J.J. (2017). Pedagogy at the brink of the post-anthropocene. *Educational Philosophy and Theory*, 49(11), 1099-1111. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1080/00131857.2016.1163246>
- Warfield, K. (2019). Becoming Method(ologist): A feminist posthuman autoethnography of the becoming of a posthuman methodology. *Reconceptualizing Educational Research Methodology*, 10(2-3), 147-172. <https://doi.org/10.7577/term.3674>
- Zonka, P. (2021). You cannot show everything: Implicits and “absences” in the pedagogical documentation in early childhood services (ECEC) *Mondi educativi. Temi, indagi ni, suggestioni*, 11(1), 259-276. DOI: 10.30557/MT00167
- Aabro, C., Larsen, A. O., Pedersen, A.S.B. (2017, juni). *Programmering af pædagogikken. Pædagogers virke mellem koncept og kontekst*. [Programmering af pædagogikken: Pædagogers virke mellem koncept og kontekst — UC Knowledge - University Colleges Knowledge database \(ucviden.dk\)](https://ucknowledge.dk/programmering-af-paedagogikken-paedagogers-virke-mellem-koncept-og-kontekst)
- Aabro, C. (2020). Juggling, 'reading' and everyday magic: ECEC professionalism as acts of balancing unintended consequences. *Policy Futures in Education*. 18(6), 757–771. <https://doi-org.ezproxy1.usn.no/10.1177/1478210320922081>

Oversikt over tabeller og figurer

Figur 1: TOPI trivselsskema (Socialstyrelsen, 2015, s. 6).

Figur 2: Forsøg på sammenlæsning af TOPI og kvalitetsstandard for højstammede træer

Bilag

Bilag 1: Information om dataindsamling, anonymiseret

Bilag 2: Vurdering fra NSD

Bilag 1

Kære pædagogiske personale i [REDACTED]

Mit navn er Mette Christensen.

Jeg er ved at afslutte mit masterstudie i pædagogik ved Universitetet i Sørøst Norge; et norsk universitet i Drammen lidt udenfor Oslo. Studiet afsluttes med en masteropgave.

Som emne for min masteropgave har jeg valgt at se på, hvordan beskrivelser af børn udformes i samspil mellem pædagogisk personale- og særligt hvordan disse processer ledes.

Jeg har været så heldig at jeres ledelse har givet mig lov til at udføre dataindsamling i jeres institution.

Jeg kommer derfor til jeres TOPI-aftner i uge 41.

Jeg ønsker at dokumentere processerne og dialogerne, der ligger bag beskrivelserne- ikke indholdet. Jeg skal derfor ikke opbevare data om jer, børnene eller institutionen.

Når jeg besøger jer vil gerne sidde med og lytte til hvordan beskrivelserne formes gennem jeres dialoger.

På TOPI-aftnerne har jeg en samtykkeerklæring med, som jeg vil bede jer underskrive (i kan se den nederst, så i allerede nu ved hvad det er).

Hvis i har spørgsmål til jeres deltagelse eller andet må i meget gerne kontakte mig eller [REDACTED]. Mit nummer er [REDACTED].

MVH Mette.

Samtykkeerklæring

Det er frivilligt at deltage

Det er frivilligt at deltage i projektet. Hvis du vælger at deltage, kan du når som helst trække samtykket tilbage uden at opgive nogen grund. Alle dine personoplysninger (som kun er på dette samtykke) vil da blive slettet. Det vil ikke få nogen negative konsekvenser for dig hvis du ikke vil deltage eller senere vælger at trække dig.

Dit personværn – hvordan opbevares og bruges dine oplysninger

Jeg vil alene bruge oplysningerne om dig til formålene jeg har fortalt om i dette skriv. Jeg behandler oplysningerne konfidentielt og i samsvar med «personvernregelverket».

Jeg indsamler eller opbevarer ingen oplysninger om institutionen, det pædagogiske personale eller børn som beskrives- ud over dette samtykke. Ingen personer vil kunne genkendes i i opgaven.

Hvad giver mig ret til at behandle personoplysninger om dig?

Jeg behandler oplysninger om dig baseret på dit samtykke.

På opfordring fra Universitetet i Sørøst Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurderet at behandlingen af personoplysninger i dette projekt er i samsvar med «personvernregelverket».

Hvis du har spørgsmål til projektet, eller ønsker at vide mere om eller benytte dig af dine rettigheder, tag kontakt med: Mette Vogt Christensen: [REDACTED]

Hvis du har spørgsmål knyttet til NSDs vurdering af projektet, kan du tage kontakt med: NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på: personverntjenester@nsd.no eller på telefon: 0047 55 58 21 17.

Med venlig hilsen
Mette Vogt Christensen
Projektansvarlig

Jeg har modtaget og forstået information om projektet og har fået anledning til at stille spørgsmål.
Jeg samtykker til:

- At deltage i observation
- At denne samtykkeerklæring opbevares sikkert indtil projektet afsluttes.

(Signeret af projektdeltager, dato)

Bilag 2

Vurdering

10.08.2021

Referansenummer

141872

Prosjekttittel

Arbejdstitel: "Bevægelse som tænkning"

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Sørøst-Norge / Fakultet for humaniora, idrett- og utdanningsvitenskap /
Institutt for estetiske fag

Prosjektansvarlig

Anna Rigmor Moxnes

Student

mette vogt christensen

Prosjektperiode

01.05.2021 - 01.05.2022

[Meldeskjema](#)

Dato

10.08.2021

Type

Standard

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 10.08.2021 samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og

7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: · lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen · formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål · dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet · lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!